

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1954

FÖRSTA KAMMAREN

Nr 29

13—17 november.

Debatter m. m.

Lördagen den 13 november.

Sid.

Interpellation av herr Lundgren ang. slutförande av 1949 års arbetskraftsutrednings arbete	3
--	---

Tisdagen den 16 november.

Minnesord över herr Johansson, John	4
---	---

Onsdagen den 17 november.

Svar på interpellation av herr Weiland ang. röstsammanräkningen vid stadsfullmäktigeval	5
Statens övertagande av sjöfartsanstalterna å Vänerne	6
Utgivande av en periodisk författningshandbok	9
Statstjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner m. m.	15
Ersättningen vid samhälleliga rådighetsbegränsningar över fast egendom	28
Ang. vissa vattenbyggnadsföretag i Mörrumsån	32
Utredning av olika norrländska skogsproblem m. m.	36
Interpellation av herr Osvald ang. tjänstemans skyldighet att underkasta sig sinnesundersökning m. m.	39

Samtliga avgjorda ärenden.

Onsdagen den 17 november.	Sid.
Konstitutionsutskottets utlåtande nr 18, ang. antalet fullmäktige i valkrets vid kommunala val m. m.	6
Statsutskottets utlåtande nr 161, ang. ytterligare extra ordinarie tjänster vid de statliga krisorganen m. m.	6
— nr 162, ang. statens övertagande av sjöfartsanstalterna å Vänerne	6
— nr 163, ang. utgivande av en periodisk författningshandbok ..	9
— nr 164, ang. statstjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner m. m.	15
Tredje lagutskottets utlåtande nr 32, ang. ersättningen vid samhällsliga rådighetsbegränsningar över fast egendom	28
— nr 33, ang. vissa ändringar i vattenlagen	32
— nr 34, ang. vissa vattenbyggnadsföretag i Mörrumsån	32
Jordbruksutskottets utlåtande nr 40, ang. användande av statens skogsinnehav på Gotland för komplettering av jordbruk	36
— nr 41, ang. utredning av olika norrländska skogsproblem m. m.	36

Lördagen den 13 november.

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Justerades protokollen för den 5 och den 9 innevarande månad.

Föredrogs och lades till handlingarna den av bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjorda anmälan, att till utskottet från fullmäktige i riksgäldskontoret överlämnats framställning från Nordiska rådet angående anslag för viss publikation.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 18, i anledning av väckt motion om ökning av högsta antalet fullmäktige i valkrets vid kommunala val, m. m.;

statsutskottets utlåtanden:

nr 161, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av ytterligare extra ordinarie tjänster vid de statliga krisorganen m. m. jämte i ämnet väckt motion;

nr 162, i anledning av väckta motioner om utredning av frågan om statens övertagande av sjöfartsanstalterna å Väneren;

nr 163, i anledning av väckta motioner angående en periodiskt utkommande handbok över gällande lagar och författningar; samt

nr 164, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statstjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner efter den allmänna sjukförsäkringens ikraftträdande m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 32, i anledning av väckta motioner om en allmän överarbetning av gällande ersättningsbestämmelser vid samhälleliga rådighetsbegränsningar över fast egendom;

nr 33, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i vattenlagen; samt nr 34, i anledning av väckta motioner rörande fråga om vattenbyggnadsföretag i Mörrumsån; ävensom

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 40, med anledning av väckt motion angående ställande av statens skogsinnehav på Gotland till lantbruksnämndens disposition för komplettering av jordbruk; samt

nr 41, med anledning av väckta motioner om utredning av olika norrländska skogsproblem m. m.

Interpellation ang. slutförande av 1949 års arbetskraftsutrednings arbete.

Herr LUNDRÉN (h) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Praktiskt taget hela socialvårdsområdet är i stort behov av arbetskraft, och man torde redan nu kunna fastslå, att personaltillgången är en av de viktigaste framtida faktorerna inom socialvården. Det är av största vikt att klarhet snarast nås om möjligheterna att i framtiden rekrytera personal till socialvården och då kanske i första hand till kroniker- och åldringsvården. Hela arbetskraftsfrågan synes emellertid behöva klarläggas i så god tid, att åtgärder kunna vidtagas innan bristen medför svårartade konsekvenser.

I februari 1952 framhöll socialministern i ett interpellationssvar att 1949 års arbetskraftsutredning räknade med att kunna slutföra sitt arbete redan samma år. Sedan dess har ytterligare två år förflutit utan att resultatet framlagts. Med hänsyn till de under senare år accentuerade svårigheterna att rekrytera personal till den sociala anstaltsvården, främst åldrings- och kronikervården, är det utomordentligt angeläget att 1949 års arbetskraftsutredning slutför sitt arbete.

Interpellation ang. slutförande av 1949 års arbetskraftsutrednings arbete.

Även sjukförsäkringsreformens ikraftträdande nödvändiggör en kartläggning av tillgången och behovet av arbetskraft. Därtill kommer att det mot bakgrunden av befolkningsutvecklingen är angeläget att få en uppfattning om hur stor del av landets arbetskraftsresurser som under olika förutsättningar kan beräknas bli tagen i anspråk på skilda områden av den offentliga verksamheten under de närmaste åren.

Med stöd av vad jag anfört hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande fråga:

Kommer 1949 års arbetskraftsutredning att inom den närmaste tiden framlägga sitt arbetsresultat?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.06.

In fidem

G. H. Berggren.

Tisdagen den 16 november.

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

och 12 §§ lagen den 29 juni 1945 (nr 420) om semester.

Herr TALMANNEN yttrade:

Enligt meddelande har ledamoten av denna kammare lantbrukaren John H. Johansson sistlidna lördag slutat sina dagar. Han representerade här Örebro län och bevistade i år sin fjärde riksdag. Efter att han i sin hemort innehaft ett flertal allmänna uppdrag anförtröddes honom även riksdagsmandat. Hans verksamhet här tilldrog sig inte någon särskild uppmärksamhet, och det är därför vanskligt att härom fälla något omdöme. En medborgare, som ofrät en stor del av sin tid i det allmännas tjänst, är det dock alltid anledning att ge ett erkännande.

Frid över hans minne!

Detta anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

Justerades protokollet för den 10 innevarande månad.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 367, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 7

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 369, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till reglemente angående förvaltningen av riks-försäkringsanstaltens yrkesskadeförsäkringsfond.

Föredrogos och bordlades ånyo konstitutionsutskottets utlåtande nr 18, statsutskottets utlåtanden nr 161—164, tredje lagutskottets utlåtanden nr 32—34 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 40 och 41.

Anmälades att till kammaren överlämnats följande kungl. propositioner, vilka nu var för sig föredrogos och lades på bordet:

nr 221, angående utlämnande av viss kvantitet s. k. rövat guld; och

nr 223, angående utlämnande av stödlån till jordbrukare.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.03.

In fidem

G. H. Berggren.

Onsdagen den 17 november.

Kammaren sammanträdde kl. 11.00.

Ang. röstsammanräkningen vid stadsfullmäktigeval.

Herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet **HEDLUND**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Weilands interpellation angående röstsammanräkningen vid stadsfullmäktigeval, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Ledamoten av denna kammare herr Weiland har frågat chefen för justitiedepartementet om han vore villig att vidtaga åtgärder för sådan ändring i nu gällande bestämmelser, att någon villrådighet ej behöver förekomma om hur man bör förfara vid sammanräkning efter stadsfullmäktigeval, då en och samma person blivit vald i mer än en valkrets.

Enär lagstiftningsärenden om kommunala val handlägges inom inrikesdepartementet, torde det ankomma på mig att besvara interpellationen.

Som interpellanten påpekar har det förekommit att vid kommunalval, då en kommun är delad i två eller flera valkretsar, en person blivit vald i mer än en krets. Valbarheten är nämligen inte begränsad till någon viss av kretsarna utan gäller hela kommunen.

Hur man under sammanräkningen skall förfara vid dylika dubbelval får man ingen upplysning om i kommunala vallagen. Inte heller synes i det ifrågasvarande fallet någon fullt stadgad praxis ha uppkommit.

Enligt min mening bör det övervägas att i vallagen meddela en uttrycklig regel om förfaringssättet vid dubbelval. Detta skulle lämpligen kunna ske i samband med att man tar ställning till frågan om valmetoden vid nästa allmänna kommunalval.

Härmed, herr talman, anser jag mig ha besvarat interpellationen.

Herr **WEILAND** (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet och chefen för inrikesdepartementet för det svar jag har erhållit på min interpellation och uttala min tillfredsställelse med att statsrådet anser att en ändring på ifrågasvarande område bör äga rum på så sätt, att i vallagen intages en uttrycklig regel om förfaringssättet vid dubbelval.

Enligt mitt förmenande kan icke samma person utses att representera två eller flera valkretsar på samma gång. Han är visserligen valbar i vilken som helst av valkretsarna i en stad eller en kommun, som har mer än en valkrets, men han har inte rätt att representera mer än en valkrets i stadens eller kommunens fullmäktige. Sedan han blivit inräknad i en valkrets måste hans namn, såsom jag ser saken, betraktas som obefintligt vid sammanräkningen för övriga valkretsar, även om han där erhållit så många röster att de skulle berättiga till mandat.

Vid det senaste valet liksom tidigare har man på en del platser förfarit så, att vederbörande tilldelats mandat i samtliga valkretsar där röstsiffran berättigat till sådant, och sedan har den valde, icke hos valnämnden utan hos stadsfullmäktige, fått avsäga sig det eller de mandat, som han icke önskade, eller rättare sagt icke kunde mottaga. Sedan stadsfullmäktige beviljat avsägelser har ärendet hänvisats till valnämnden för ny sammanräkning, en sammanräkning som dock icke givit samma resultat som om namnet på den dubbelvalde vid första sammanräkningen hade betraktats såsom obefintligt vid efterföljande sammanräkningar i andra valkretsar, sedan han tilldelats mandat i en valkrets.

Ang. statens övertagande av sjöfartsanstalterna å Vänern.

I Stockholm, Malmö och Jönköping m. fl. städer har man begagnat metoden att betrakta namnet på den, som redan tilldelats mandat i en valkrets, såsom obefintligt vid sammanräkningen i övriga valkretsar.

Jag vet icke, om statsrådet anser sig kunna besvara frågan om vilken av dessa metoder han anser vara den riktiga. Jag skulle emellertid finna det vara värdefullt, om statsrådet kunde lämna ett sådant svar.

Herr statsrådet HEDLUND:

Jag beklagar att jag inte är i tillfälle att säga mer än vad jag har sagt i mitt interpellationssvar, nämligen att här behövs en lagbestämmelse som klargör vilkeder av de två alternativen som i framtiden bör tillämpas.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Eftersom det nu kan uppstå de mest underliga resultat vid sammanräkningar på olika ställen i landet, är det mycket angeläget att man inte dröjer för länge med att genomföra det förtydligande av lagen som statsrådet med all rätt anser önskvärt. Ändringen bör sålunda vara klar till nästa val, och det är därför av nöden att en utredning igångsättes rätt snabbt. För närvarande har regeringsrätten till behandling ett fall, där en lista, som har samlat ungefär en tredjedel av partiets samtliga röster i de tre valkretsarna, genom att den s. k. efterträdarprincipen tillämpats inte har fått något av åtta mandat, eller rättare sagt en person utsågs som stod på två listor. Det är ju ett resultat som inte alls stämmer med vad valmännen torde ha åsyftat eller med vad som enligt min mening kan anses vara rätt och billigt. Så verkar faktiskt det sammanräkningssystem man har begagnat.

Jag hemställer därför till statsrådet att inte dröja med denna utredning utan om möjligt se till att lagändringen kan vara genomförd i god tid före nästa kommunalval.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 221, angående utlämnande av viss kvantitet s. k. rövat guld.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 223, angående utlämnande av stödlån till jordbrukare.

Vid förnyad föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande nr 18, i anledning av väckt motion om ökning av högsta antalet fullmäktige i valkrets vid kommunala val, m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av statsutskottets utlåtande nr 161, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av ytterligare extra ordinarie tjänster vid de statliga krisorganen m. m. jämte i ämnet väckt motion, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. statens övertagande av sjöfartsanstalterna å Vänern.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 162, i anledning av väckta motioner om utredning av frågan om statens övertagande av sjöfartsanstalterna å Vänern.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Aman* (I: 1) och den andra inom andra kammaren av herr *Nihlfors* (II: 9), hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om att frågan angående statens övertagande av säkerhetsanstalterna å Vänern måtte för allsidig utredning hänskjutas till den år 1950 tillsatta utredningen rörande vissa administrativa organisationsfrågor på sjöfartens område.

Vidare hade i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kamma-

Ang. statens övertagande av sjöfartsanstalterna å Vänern.

ren av herrar *Hesselbom* och *Birger Andersson* (I: 2) och den andra inom andra kammaren av herr *Svensson* i Alingsås m. fl. (II: 10), hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en allsidig utredning av frågan om statens övertagande av sjöfartsanstalterna å Vänern, innefattande jämväl frågan om livräddningstjänst och isbrytning, samt att Kungl. Maj:t måtte till riksdagen inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt,

a) att motionerna I: 1 och II: 9 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda;

b) att motionerna I: 2 och II: 10 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade anmälts av herrar *Hesselbom* och *Birger Andersson*, vilka likväl ej antytt sin åsikt.

Herr HESSELBOM (s):

Herr talman! I motionen nr 2 i denna kammare och den likalydande motionen nr 10 i andra kammaren upptages tre frågor som rör sjöfartsförhållandena på Vänern till behandling. Det är dels frågan om lots- och fyrväsendets ordnande och organisation, dels frågan om livräddningstjänsten och dels slutligen frågan om isbrytningen.

Vad den första frågan, frågan om lots- och fyrväsendets organisation, beträffar gäller det ju speciella anordningar på Vänern. Vid våra kuster och på Mälaren har ju det allmänna tagit hand om lots- och fyrväsendet. Detta har sedan gammalt varit en statsangelägenhet. På Vänern däremot är det ordnat på ett ganska kuriöst sätt, då dessa frågor får lösas på enskilt initiativ, visserligen under statlig kontroll. För lots- och fyrväsendet på Vänern finns det en särskild styrelse, vars instruktion fastställdes år 1813 av Karl XIII. Denna instruktion gäller i allt väsentligt ännu i dag i nådens år 1954. Enligt denna instruktion skall styrelsen väljas av fartygsägare och in-

dustriidkare »på landet» i de tre vänerlänen samt dessutom av fartygsägare, handlande och industriidkare i staden Göteborg och vänerstäderna. Detta betyder bland annat, att en innehavare av ett glasstånd eller en tidningskiosk i Göteborg kan delta i valet av styrelse för sjöfarten på Vänern. Däremot är t. ex. kommunerna vid Vänern utestängda från allt inflytande, ehuru de har intresse av sjöfarten genom att de svarar för hamnarna, och det allmänna är över huvud taget utestängt från möjligheten att öva inflytande på styrelsens sammansättning. Det har i realiteten blivit på det viset, att intresset hos handlande, industriidkare och fartygsägare för styrelsens sammansättning har varit ganska minimalt och att styrelsen därför genom bulvaner sett till att den nya styrelsen fått en sammansättning som passat den gamla styrelsen.

Detta har lett till att man kommit efter i utvecklingen. Visserligen har det under senare år blivit en påtaglig uppryckning när det gäller styrelsens åtaganden att hålla fyrar, utprickning och dylikt, men när det gäller exempelvis att ordna förhållandena för de anställda på ett rimligt sätt, har man kommit långt efter i utvecklingen, och det är ju först efter en mycket lång och svår konflikt som man äntligen kunnat få till stånd en uppgörelse med vänerlotsarna. Trots denna uppgörelse torde vänerlotsarna ännu ha åtskilligt kvar, innan de kommer i paritet med sina kolleger i lotsverket, och liknande gäller också för fyrpersonalen.

Det torde därför vara angeläget att få till stånd en annan tingens ordning, och den uppfattning motionärerna för till torgs delas också av statsutskottet, då utskottet säger att det förutsätter, att seglationsstyrelsen skall finna angeläget att anpassa sin interna organisation efter nutida förhållanden. Det fann statsutskottet även när frågan för en del år sedan var föremål för riksdagens behandling. Men några revolutionerande ändringar har som sagt sannerligen inte skett på detta område.

Beträffande den andra frågan, ord-

Ang. statens övertagande av sjöfartsanstalterna å Vänern.

mandet av livräddningsväsendet, har ju Svenska sällskapet för räddning av skeppsbrutne nu stationerat en livräddningsbåt på Vänern, och det har man lyckats göra tack vare bidrag från kommunerna runt Vänern. Utskottet hänvisar här till att Kungl. Maj:t genom beslut den 27 november 1953 har gjort frågan om livräddningsväsendet till sjöss till föremål för särskild utredning. Det är väl att hoppas, att inte Vänern skall komma bort i denna utredning.

Vad slutligen, herr talman, beträffar den tredje frågan, ordnandet av isbrytningen, finns det en viss isbrytning på Vänern under statens medverkan. Men denna isbrytning upprätthålles med lånade fartyg, och den kan inte komma i gång förrän Trollhätte kanal har öppnats. Det betyder, att det efter denna tidpunkt dröjer två eller tre veckor innan sjöfarten på Vänern kan komma i gång. Frågan om en rationell isbrytning på Vänern är en för sjöfarten vital fråga och därmed också en vital fråga för det näringsliv runt Vänern som är beroende av sjöfarten. Därvidlag säger nu statsutskottet: »Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att 1944 års riksdag godkände en av Kungl. Maj:t då framlagd plan för ordnande av statens isbrytarverksamhet, enligt vilken staten numera medverkar vid isbrytning i bl. a. Vänern. Utskottet har under hand inhämtat, att undersökning för närvarande pågår rörande utvidgning av denna medverkan.»

Var statsutskottet har fått denna underhandsupplysning och vad den nämnda undersökningen kan leda till, därom vet jag intet. Men jag vill här understryka angelägenheten av att frågan om isbrytningen på Vänern bringas till en snar och rationell lösning.

Herr talman! Jag har med det här sagda velat påpeka, att även om avsevärda förbättringar har skett, så är inte allt välbeställt i fråga om säkerhetsanordningarna och i övrigt när det gäller sjöfarten på Vänern. Jag tar mig därför friheten att yrka bifall till motionerna I: 2 och II: 10.

Herr THUN, EDVIN, (s):

Herr talman! Vid behandlingen av denna fråga i statsutskottets första avdelning inhämtades bland annat yttrande från lotsstyrelsen för att få klarlagt, huruvida de synpunkter, som motionärerna framfört, i något avseende var av den art att de skulle motivera, att man nu föreslog någon förändring beträffande seglationsstyrelsens vara eller icke vara. Vid föredragningen framkom det inte några nya synpunkter utöver dem som förelåg år 1947, när riksdagen sade ifrån, att det då inte var anledning att göra någon organisatorisk förändring i fråga om lotsväsendet i Vänern.

Vi har nog närmast fattat denna fråga på så sätt, att det i första hand gäller en rent organisatorisk fråga för personalen eller, om jag så får uttrycka det, en anställningsfråga. Vi har på denna punkt ändå kunnat konstatera, hur det har skett avsevärda förbättringar i personalens lönevillkor. Beträffande rationaliseringsfrågorna kan man också konstatera, att de numera har lösts på ett relativt tillfredsställande sätt.

Vi har vidare genom lotsstyrelsen kunnat få klarlagt, att om man nu skulle gå in för den lösning, som motionärerna önskar, skulle det utan tvivel komma att betyda ökade kostnader för statsverket.

Då det nu är visat, att hela denna fråga enligt vad man ur lotsstyrelsens synpunkt kan bedöma är löst på ett tillfredsställande sätt, finns det väl för närvarande ingen som helst anledning att påföra statsverket nya utgifter härutinnan.

Angående isbrytarverksamheten, som herr Hesselbom speciellt pekade på, har avdelningen inhämtat uppgifter från lotsstyrelsen, och denna har meddelat, att man avser att få till stånd en bättre ordning på detta område. Vad beträffar livräddningsväsendet framgår det ju klart, att särskild utredning pågår härom.

Vidare har herr Hesselbom pekat på den inre organisationen. Han talar om att det är en mycket gammal form, som härrör från 1800-talet. Men utskottet har här uttalat, att utskottet förutsätter, att

seglationsstyrelsen skall finna angeläget att anpassa sin interna organisation efter nutida förhållanden. Med utskottets skrivning borde man väl kunna utgå ifrån att det skall vara angeläget för styrelsen att beakta dessa sålunda framförda synpunkter.

Med det anförda ber jag kort och gott att få yrka bifall till statsutskottets utlåtande.

Herr AMAN (s):

Herr talman! Herr Hesselbom har redan sagt det som ur mina synpunkter är det väsentligaste, och jag skall inte upprepa vad han har sagt. Jag kommer av de skäl som han anför att rösta för reservationen. Men om herr talmannen tillåter, skulle jag vilja lägga till en sak genom att berätta en liten anekdot från det fackliga området.

För trettio år sedan hade ett av våra fackförbund en konflikt, som efter mycket om och men blev bilagd genom en uppgörelse. När konflikten väl var ur världen kom arbetsgivaren till vederbörande förbundsordförande och sade: »Det här är ju på tok. Blockadannonsen står kvar!» Ordföranden tog därvid kontakt med lokalavdelningen, som sade: »Vi tänkte att det var bäst låta den stå kvar, ty rätt vad det är börjar han att bråka igen».

Det är delvis med hänvisning till denna anekdot som jag kommer att ansluta mig till reservationen.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågakvarande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till utskottets hemställan med den ändring, som föranleddes av bifall till motionerna I: 2 och II: 10; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Om utgivande av en periodisk författningshandbok.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 163, i anledning av väckta motioner angående en periodiskt utkommande handbok över gällande lagar och författningar.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Herlitz* (I: 131) och den andra inom andra kammaren av herr *Håstad* m. fl. (II: 317), hade hemställts att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag angående en periodiskt utkommande handbok över gällande lagar och författningar.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på återopade grunder hemställt, att motionerna I: 131 och II: 317 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr HERLITZ (h):

Herr talman! Man vill ju inte gärna besvara kammaren i fråga om en motion, som har blivit enhälligt avstyrkt av statsutskottet. Men det finns kanske en del tid att disponera i dag, och för mig är det mycket angeläget att få tillrättalägga några väsentliga saker som står i utskottsutlåtandet.

Vad det från min sida har gällt i denna motion — som är liksom en liten återklang av de frågor angående rättsvärden som behandlades vid vårriksdagen — är omsorgen om att vi här i landet inte skall gå vilse i den ständigt flödande mängden av lagar och författningar. Jag hör ju inte till dem som gnatar över att vi får för många lagar och författningar. Det är intet att göra åt det. Men det är utomordentligt angeläget, att både tjänstemän och medborgare verkligen kan finna sig till rätta i denna djungel. Detta är utskottet i princip med om; det ger ett aktningsfullt erkännande åt tanken. Men utskottet är ganska kallsinnt gentemot det som jag har föreslagit för att tillgodose behovet.

Vad jag alltid har ivrat för och fört

Om utgivande av en periodisk författningshandbok.

fram i detta sammanhang är tanken på en regelbundet — årligen eller vartannat år — utkommande handbok, där det på något sätt skulle bli möjligt för medborgarna och tjänstemännen att få besked om vad som nu är gällande rätt.

Utskottet säger, att behovet av en sådan aktuell orientering har minskats genom tillkomsten av den stora publikationen Svensk lagsamling. Det förstår jag, och det har jag själv sagt i min motion. Men därutöver säger utskottet — högst förbryllande — att man bör beakta »det allt större utrymme som i intresseorganisationernas tidskrifter och dagspressen ägnas författningsfrågorna». Vad menar utskottet? Jag skulle vara ytterst tacksam för att få anvisning på den utmärkta tidskrift eller tidning, där jag kan få mitt behov tillgodosett, och jag är villig att omedelbart prenumrera på den!

Skämt åsido, vi måste tala om helt olika ting. Vad det gäller är ju att man skall kunna slå upp någonstans och få veta: i vilken form gäller i dag, med alla ändringar genom årens lopp, till exempel folkskolestadgan eller instruktionen för socialstyrelsen eller författningarna om allt som hör ihop med jordbruksregleringen? Det finns ju inga publikationer, inriktade på dagens händelser, som ger sådant besked. Nej, de hör hemma i helt annat sammanhang. Vad det gäller är här som sagt att få en handbok för alla de tjänstemän, som ständigt står inför den situationen att de behöver orientera sig i vad som gäller och som därvid får lägga ned en otrolig möda — jag försäkrar kammarens ledamöter att det går åt oändlig tid helt enkelt på grund av svårigheterna att hitta i Svensk författningssamling. Och så är det medborgarna, vilkas intresse jag från början särskilt pekade på.

Nu kan detta behov tänkas tillgodosett på olika sätt, och jag har med avsikt inte tagit någon ställning härtill. Man kan tänka sig någonting i stil med det som från början har föresvävat mig såsom en förebild, nämligen det beundrandsvärda arbete, som utfördes av Finlands förste president K. J. Ståhlberg

och som heter Den offentliga rättens lagbok. Glöm inte, ärade utskottsledamöter, att vi har en sådan publikation att se på, alltså ett sammandrag av alla väsentliga författningar på det administrativa området, som vi inte hittar i den vanliga lagboken!

Problemet kan ju tänkas bli löst också på annat sätt. Mina tankar har på senare tid mer och mer glidit mot en mera registermässig publikation, som ger besked om var i Svensk författningssamling vi återfinner den och den författningen och de och de paragraferna, som är ändrade då och då. Man skulle på det viset varje år få en säker hänvisning till gällande rätt. De praktiska frågorna hur spörsmålet skall lösas har jag emellertid lämnat öppna.

Men vad har utskottet tänkt på, hur har utskottet föreställt sig det här företaget, då utskottet har gjort det för mig ytterligt överraskande uttalande om kostnaderna? Utskottet erinrar om den stora Svensk lagsamling, som gått på mer än en miljon kronor. Sedan skriver utskottet: »Utskottet är icke berett att i nuvarande läge föreslå riksdagen att begära en utredning, som skulle kunna föranleda totalkostnader för den ifrågasatta publikationen av tillnärmelsevis denna storleksordning.»

Nej, naturligtvis inte. Men vem har tänkt på någonting i den stilen? Varifrån har utskottet över huvud taget fått denna besynnerliga — ursäkta mig uttrycket — idé att det som jag har föreslagit här skulle kosta någonting i samma stil som den Nothinska lagboken? Detta tvingar mig säga ifrån, att jag alltid har stått något kallsinnig inför detta stora lagverk, ty jag har menat att det kanske inte ger oss en valuta som svarar emot de väldiga kostnaderna. Mitt intresse för den handbok, som jag här har tänkt mig, har till stor del varit betingat av att det skulle vara ett oändligt mycket billigare sätt att lösa spörsmålet.

Jag efterlyser ett besked från utskottets sida, med vad rätt utskottet anser sig kunna förutsätta att jag har räknat med dylika kostnader. Eller föreligger det någon plan från utskottets sida hur

Om utgivande av en periodisk författningshandbok.

ett sådant här företag borde gestalta sig, en plan som lett till att denna enda volymin skulle kosta lika mycket som de tjugo, som nu föreligger i den Nothinska samlingen?

Jag har varit angelägen att få säga detta, ty kammarens ledamöter kan ha fått en alldeles vilsen föreställning om vad saken gäller. Jag har naturligtvis inte något yrkande att framställa om bifall till motionen. Jag vill bara uttala den förhoppningen, att statsrådet Zetterberg — som ju med mig har delat intresset för denna tanke och som 1949, då han föreslog statsbidrag till Svensk lagsamling, uttalade sin stora sympati för den och uttalade att den skulle på ett mycket lyckligt sätt komplettera lagsamlingen då den en gång blev färdig — håller fast vid denna tanke och erinrar sig att tidpunkten just nu är inne att förverkliga den, då man nu satt stopp för Svensk lagsamling. Jag hoppas att han inte låter avskräcka sig av utskottets påfallande kallsinnighet och av utskottets fullkomligt opåkallade rädsla för inbillade utgifter. Jag kan också med skäl hoppas, att han inte skall avskräckas av tanken att denna rättsvårdsfråga skulle ha fått någon politisk prägel. Varje sådan tanke förebyggs ju därigenom att min motion har blivit avstyrkt av ett enhälligt statsutskott.

Herr KARLSSON, GUSTAF, (s):

Herr talman! Det var en gruvlig salva som herr Herlitz avfyra ut utan att ställa något yrkande. Man får väl tolka detta som om utskottet ändå inte har så värst mycket fel, ty en man med herr Herlitz' mod och kunnsighet hade utan tvekan ställt ett yrkande om han hade känt att han varit på fastare mark än han nog är i detta avseende.

Herr Herlitz gjorde en personlig deklaration i början av sitt anförande, och även jag ber att få göra en personlig deklaration — jag vill betona att jag inte alls ställer mig som talesman för utskottet utan gör en personlig deklaration. Vi hade i utskottet att ta ställning till motionärens synpunkter i 3 kap.

3 punkten, i 2 kap. 3 punkten och i 5 kap. 3 punkten i en motion, som herr Herlitz avgav vid riksdagens början och som bär numret 129. När jag för min del studerade allt detta fick jag ett mycket starkt intryck av att här är det inte bara vetenskapsmannen, som objektivt vill klarlägga detta problemkomplex, utan här är också högermannen, tillhörande oppositionen, som kommer med en liten pekpinne, i vars spets sitter en liten nål som han gärna vill sticka med här och där. Detta intryck, herr talman, har kanske påverkat mig i min kallsinnighet, då jag gått att för min del granska herr Herlitz motion och förorda det utlåtande som här föreligger.

Herr Herlitz angav om också som ett huvudsyfte med sin motion, att man bör se till att framför allt tjänstemännen och ämbetsmännen men också medborgarna i gemen inte går vilse i snårskogen av lagar — det är kanske litet vårdslöst att säga så, men herr Herlitz menade nog själv något ditåt. Men vi i statsutskottets tredje avdelning tror knappast, att de åtgärder, som antytts i motionen i förutnämnda kapitel och punkter och också i herr Herlitz' anförande, kan så mycket bidra till att hålla klara fyror för tjänstemän och medborgare i gången genom lagarna.

Vi är nämligen medvetna om att de speciella tidningar som olika verk har — och även de allmänna tidningarna — rätt ofta kommer just med meddelanden om att nu har en viss paragraf ändrats, nu har man fått en bestämmelse av det och det innehållet o. s. v. Herr Herlitz nämnde nyss som exempel, att man kan önska veta vad instruktionen för socialstyrelsen innebär. Jag är tämligen säker på att om det blir en ändring i instruktionerna för socialstyrelsen, anges detta i den tidskrift som utges av socialstyrelsen, Sociala meddelanden eller vad den heter. Där har i alla fall jag understundom funnit meddelanden om ändringar i instruktioner och annat, som rör socialstyrelsen.

Jag håller gärna med herr Herlitz om att det är förfärligt tungrott att hålla reda på allt detta. Men de tjänstemän,

Om utgivande av en periodisk författningshandbok.

som närmast beröres, och även de eventuella utomstående, som kan bli intresserade, söker upp de källor som redan nu finns för att få klarhet. För den, som verkligen har behov därav, tror jag det finns rätt stora möjligheter att orientera sig. Och i varje fall de viktigaste förändringarna omtalas även i radio och press och blir på ett eller annat sätt spridda till allmänheten och medborgarna i gemmen.

Vi är kallsinniga när det gäller att riksdagen skulle ta initiativ till en utredning, som ändå kan medföra rätt stora ekonomiska konsekvenser. Är det nu så som herr Herlitz säger, att justitieministern är intresserad för saken, skulle jag tro att det kan komma initiativ också från det hållet, och att man då kan få mer konkret utformade förslag. Jag vill bara uttala det önskemålet, att vederbörande då skall komma med mer hållbara siffror än vad man gjorde när det var fråga om den lagsamling, som utskottet har antytt. År 1939, när vi så att säga fattade ett principbeslut om den, angavs den ungefärliga kostnaden till 400 000 å 500 000 kronor. Hade den ursprungliga planen följts skulle verket ha kostat 1 555 000 kronor. Genom initiativ från statsutskottets sida, initiativ som riksdagen godkände, minskades den ursprungliga planen och vi fick en kostnad av »endast» 1 130 000 kronor för statens del. Vi tycker det är vackert så. Och vi har som sagt, med det förflutna på det ekonomiska planet, inte nu velat förordna en utredning, som kan medföra rätt stora ekonomiska konsekvenser.

Herr talman! Jag ber få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr HERLITZ (h):

Herr talman! Några korta reflexioner med anledning av herr Karlssons i Munkedal anförande. Medan intrycket av vad han sist sade ännu är färskt vill jag först slå fast, att det i kostnadsfrågan icke föreligger något som helst skäl från utskottets sida för det fullkomligt ur luften gripna, godtyckliga påståendet, att det här skulle vara fråga om ett före-

tag av samma storleksordning som ett godtyckligt valt annat företag. Utskottet har inte kunnat anföra det minsta skäl för antagandet att det skulle röra sig om just de kostnaderna. Säkrare ekonomisk grundval skulle man ändå vilja ha för ett bedömande från statsutskottets sida.

I ett hänseende klarnade situationen genom herr Gustaf Karlssons anförande, nämligen därutinnan att han meddelade, att han såg mitt yrkande inte som uttryck för någon objektiv strävan, utan så att jag var angelägen att driva högerpolitik. Jag tror nästan att jag har rätt att säga, att herr Karlsson är skyldig att redovisa var i min motion han läser ut detta, såvida det inte bara är en allmän föreställning att en högerman måste resonera på det viset.

Det intresse som jag här driver har helt naturligt sprungit fram ur min ämbetsverksamhet sedan trettio år, där det är min skyldighet att handleda studenter på detta svårtillgängliga område och där jag ständigt haft att kämpa med de fruktansvärda svårigheter, som lärare och studenter har då de skall försöka genomtränga de mängder av lagar och förordningar som faller över oss. Det är alltså ett önskemål som flyter fram ur själva min ämbetsgärning, och jag skulle nästan vilja säga att jag tycker det är orättfärdigt att sätta stämpeln högerpolitik på detta.

Herr Gustaf Karlsson argumenterade också om den upplysning, som tidskrifter och tidningar kan ge, och menade att den är så utmärkt. Ja, men vad herr Karlsson här sade vittnar om ett förbiseende av vad saken gäller. Tacka för att man genom dem kan få reda på innehållet i nyutkomna författningar! Men det får man ju reda på genom Svensk författningssamling. Här föreligger ju inget problem. Det är inte fråga om att få reda på innehållet i författningar som kommer ut i dag, utan svårigheten är att veta vad som står i författningar, som utfärdades 1950 eller 1930 eller 1900 och som gäller i dag. Det är ju där problemet ligger. Det är någonting helt annat än vad herr Gustaf Karlsson talade om.

Jag vill till sist bara uttrycka den för-

Om utgivande av en periodisk författningshandbok.

hoppningen att kammarens ledamöter måtte förstå en kollega, som av någon sorts blygsamhet avstår från att gentemot ett enhälligt utskott framställa ett yrkande. Jag hoppas att kammarens ledamöter i övrigt inte därav får den uppfattningen, att jag i denna fråga inte skulle känna mig stå på fast mark och inte ha grund för min övertygelse.

Herr **KARLSSON, GUSTAF**, (s):

Herr talman! I fråga om de ekonomiska resonemangen vill jag nog göra gällande, att bevisbördan åvilar herr Herlitz. När en motionär kommer med ett förslag, bör han — även om förslaget är begränsat till ett krav på utredning — samtidigt antyda vad förslaget kommer att leda till i ekonomiskt hänseende. Det har inte motionären herr Herlitz gjort i detta fall. Det har vi i utskottet bara velat påtala och samtidigt hänvisa till ett analogt arbete, Svensk lagsamling, som har visat sig bli mycket dyrbart. Det tycker jag att utskottet har rätt att göra.

Jag ser att herr Herlitz skakar på huvudet, men vad jag nu anfört är i alla fall bakgrunden till utskottets resonemang. Vi har för vår del inte gjort några som helst försök att klarlägga vad herr Herlitz förslag kan leda till i kostnadshänseende. Herr Herlitz har ju själv sagt, att frågan kan lösas på flera olika vägar. Vi har varken haft tid eller möjlighet inom utskottet att göra några djuplodande undersökningar i detta avseende. Vi har bara velat påtala vart förslaget kan leda. Om herr Herlitz hade velat något mera granska den ekonomiska sidan av saken, hade han säkerligen själv, som mer än de flesta är insatt i själva sakfrågan, kunnat ge oss en föreställning om vad förslaget egentligen kommer att kosta.

Herr Herlitz säger att jag uppträtt orättfärdigt mot honom, då jag påstått att det är inte bara vetenskapsmannen utan också högermannen, som hållit i pennan vid författandet av motion nr 129. Att uppträda orättfärdigt är det jag minst av allt skulle vilja göra mot någon

ledamot, och allra minst gentemot herr Herlitz. Jag har bara hänvisat till vad som skrivits i motion nr 129 på sidorna 16, 17, 18 och kanske även följande. Man kan därur utläsa en mycket kritisk inställning till förvaltningsdomstolarnas möjligheter att klara sina uppgifter med ledning av beslut, som fattats av regering och riksdag. Av vad där står kan man inte få någon annan mening, i varje fall har inte jag fått det. Jag har emellertid understrukit att det är min personliga uppfattning, som jag givit till känna. Jag betraktar det inte som en orättfärdighet att göra en sådan reflexion som jag här gjort. Det har skett på precis samma sätt som när vi resonerar i andra frågor och inte argumenterar så särdeles högtidligt.

Jag kan inte föreställa mig att jag här uppträtt orättfärdigt, herr talman. Jag vill emellertid ta hänsyn till kammarens tid och inte nu föredra vad jag syftar på utan nöja mig med att hänvisa till dessa sidor i motionen. Där kan kammarens ledamöter själva bilda sig en uppfattning om »orättfärdigheten» i vad jag har anfört.

Herr **ELOWSSON, NILS**, (s):

Herr talman! Jag tillhör som bekant inte statsutskottet och borde kanske inte lägga mig i denna debatt. I båda sina yttranden uttalade emellertid herr Herlitz sin mycket stora förvåning över att utskottet kommit på den idén, att herr Herlitz förslag skulle bli särskilt dyrt att genomföra. När herr Herlitz lägger denna förvåning i dagen må det tillåtas mig att säga, att han själv bör skulden till att utskottet tagit den ståndpunkt som det gjort. Han har understrukit det ytterligare i dag, när han säger att man skulle kunna få reda på vad reglementena och instruktionerna innehåller, därest man hade ett samlingsverk, som redovisade icke bara lagar och författningar utan därtill även de olika reglementena och instruktionerna. Det måste ju nödvändigtvis bli ett mycket omfattande verk. Huruvida det kommer att kosta en halv miljon eller en miljon kronor är jag inte i stånd att svara på, men att det kommer att bli

Om utgivande av en periodisk författningshandbok.

mycket dyrt är självklart. Jag skulle tro att det är icke bara utskottets ledamöter som av den uppläggning, som denna fråga fått från motionärens sida, fått uppfattningen att det måste bli en mycket dyr sak.

Det är självklart att man då måste fråga sig, om de kostnader som i detta sammanhang skulle åvila statsverket står i rimlig proportion till den nytta man skulle ha av det föreslagna samlingsverket. Det är ju redan nu så, att om de enskilda medborgarna skall kunna hitta rätt i det snår av författningar och bestämmelser, som vi nu faktiskt har, måste de vända sig till de personer som i sin dagliga gärning sysslar just med dessa författningar o. s. v., nämligen till advokater eller tjänstemän. Den enskilde medborgaren kan helt enkelt inte hålla reda på alla bestämmelser som utfärdas.

Det vore naturligtvis mycket önskvärt om det funnes ett samlingsverk, där man lätt kunde hitta alla författningar etc. Men vi måste ha klart för oss att det inte bara är en engångsutgift att skapa ett dylikt verk, utan det kommer också att bli fråga om en årlig utgift. Ett dylikt verk måste ju hållas levande och förnyas från det ena året till det andra. Annars bleve det ju tämligen värdelöst. Även om jag är medveten om att det vore önskvärt att ha ett dylikt verk till hands, befarar jag alltså att kostnaderna för detsamma kommer att bli så stora, att det inte svarar mot den nytta folk kommer att ha av verket i fråga. Folk skulle nämligen helt enkelt inte hitta i det nya samlingsverket heller. Det skulle bli alldeles för stort.

Herr Herlitz nämnde som ett andra alternativ att man kunde ha ett register. Givetvis kan man tänka sig en dylik lösning. Även ett register måste dock bli ganska utförligt om det skall kunna ge besked i olika frågor. Men även om man hade ett dylikt register framför sig, måste man gå till författningarna för att få veta vad de innehåller. Registret skulle alltså bara bli ett slags telefonkatalog. Man fick slå upp i det och sedan gå vidare.

Så länge man inte kan bedöma hur stora kostnaderna blir och vilken nytta folk kommer att ha av det föreslagna verket, måste jag ansluta mig till utskottets linje. Det är, som utskottet påpekar, angeläget att motionären, som ju är specialist på detta område, om han vill komma igen med sitt förslag ett annat år, försöker utforma ett fylligare förslag, som i dessa båda punkter kan ge riksdagen en bättre ledning för sitt bedömande av frågan.

Herr HERLITZ (h):

Herr talman! Herr Elowsson avvek från den förut utvecklade tankegången, då han hävdade att detta verk måste bli mycket dyrt, men inte anslöt sig till det av utskottet gjorda påståendet, att man borde se kostnaderna i belysning av kostnaderna för en annan, godtyckligt utvald publikation. Ja, varför inte lika gärna göra en jämförelse med kostnaderna för Sveriges rikes lag? Det är något sådant jag avsett.

Det ligger naturligtvis något i vad herr Elowsson sade, att motionären borde ha gjort någon liten utredning rörande vilka kostnader det rör sig om. Jag medger att jag kanske borde ha gjort det. Men, mina herrar, saken ligger inte så enkelt till, ty detta uppslag kan ju förverkligas på så många olika sätt. Det kan bli fråga om ett mer eller mindre utförligt återgivande av författningarna eller en mer eller mindre katalogmässig redovisning. Det finns en mängd möjligheter. Vi har ju nu alla mycket att göra i riksdagen, och det har därför varit vanskligt för mig att sätta mig ned och göra en kalkyl över tryckningskostnader, personalkostnader och arbetskostnader. Det har varit särskilt svårt för mig, eftersom jag inte ligger för ett dylikt arbete. Jag vet inte ens hur jag skulle bära mig åt.

Och detta är ju ändå en sådan sak, som vi är vana att skriva till Kungl. Maj:t om, be Kungl. Maj:t skaffa sig ett omdöme om hur det hela kan förverkligas och vad det kommer att kosta. Det hade enligt min mening inte funnits det

Ang. statstjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner m. m.

minsta hinder för riksdagen att i denna fråga skriva till Kungl. Maj:t och be Kungl. Maj:t att låta verkställa en utredning om huruvida min tanke går att förverkliga till rimliga kostnader. Utskottet skulle inte binda sig vid några utgifter alls genom att be Kungl. Maj:t att i enlighet med statsrådet Zetterbergs egna intentioner för fem år sedan titta på denna fråga.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Ang. statstjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner m. m.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 164, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statstjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner efter den allmänna sjukförsäkringens ikraftträdande m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I en till riksdagen avlåten proposition, nr 217, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för den 8 oktober 1954, föreslagit riksdagen att fatta beslut angående statstjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner efter den allmänna sjukförsäkringens ikraftträdande m. m. på sätt i propositionen närmare angivits.

I propositionen hade framlagts förslag till samordning mellan å ena sidan de sjuklöne- och sjukvårdsförmåner, som i de ställiga avlöningsreglementena tillerkänts statstjänstemännen och med dem jämställda befattningshavare i statsunderstödd verksamhet, och å andra sidan de motsvarande förmåner, som skulle utgå på grund av den allmänna sjukförsäkringen, yrkesskadeförsäkringen, moderskapshjälpen och den allmänna läkemedelsrabatteringen. Förslagen, som grundade sig på överenskommelser med statstjänstemännens huvudorganisationer, inneburo, att ifrågakvarande tjänstemän skulle, förutom vad som tillkomme dem på grund av sjukförsäkringen m. m.,

erhålla sådana sjuklöne- och sjukvårdsförmåner, att de nuvarande förmånernas reella värde i princip bibehölls oförändrat. Därjämte skulle enligt förslaget utgå kompensation för avgifterna till sjukförsäkringen. Vidare hade i propositionen i anslutning till nämnda överenskommelser förordats, att en viss del av de nu utgående tilläggen å lönerna skulle inarbetas i grundlönerna. I anledning härav hade i propositionen framlagts förslag till statens grundlöneförordning, avsedd att ersätta statens löneplansförordning. Även härav betingade ändringar i gällande pensionsreglementen hade genom propositionen underställts riksdagen. Såväl förslaget till statens grundlöneförordning som omläggningen av sjuklöne- och sjukvårdsförmånerna föranledde ändringar i gällande avlöningsreglementen. Förslag till sådana ändringar i statens allmänna avlöningsreglemente hade bifogats propositionen.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehäft följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Huss* och *Sunne* (I: 557) och den andra inom andra kammaren av herr *Nelander* m. fl. (II: 715), i vilka hemställt, att riksdagen måtte besluta att nu gällande bestämmelse angående statstjänstemännens rätt till tandläkarvård skulle bibehållas, att försäkringsrådet skulle vara besvärinstans i frågor rörande statstjänstemäns yrkesskador under samordningstiden, att förfaringsättet vid åtnjutande av förmånen av fria läkemedel skulle förenklas samt att riksdagen i övrigt måtte beakta vad i motionerna anförts;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundqvist* (I: 558) och den andra inom andra kammaren av fröken *Wetterström* (II: 716), i vilka hemställt, A) att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 217 måtte besluta om sådan ändring i statens allmänna avlöningsreglemente

Ang. statstjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner m. m.

den 30 juni 1948, att om vederbörande centrala myndighets beslut om att uppenbar yrkesfara föreläge befundes vara felaktigt, detta icke borde föranleda återbetalningsskyldighet för den skadade för under samordningstiden uppburden lön eller del därav, eller B) att riksdagen, om yrkandet under A icke skulle vinna riksdagens bifall, måtte uttala, att Kungl. Maj:t borde särskilt vinnlägga sig om billighet vid sin prövning av ärenden om återbetalningsskyldighet;

dels en inom andra kammaren av herrarnas *Rubbestad* och *Jansson* i Benestad väckt motion (II:717), vari hemställtts att riksdagen måtte dels besluta att avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 217, dels besluta, att statstjänstemän och med dem jämställda befattningshavare skulle i sjukvårdshänseende vara inordnade under lagen om allmän sjukförsäkring jämte tillhörande lagar, dels ock besluta, att därest tjänstemännen kunde anses berättigade till viss ersättning för de förmåner dessa nu ansåges äga utöver det som den allmänna sjukförsäkringen gäve, detta borde ordnas genom att skillnadsbeloppet inarbetades i avlöningen;

dels ock en inom andra kammaren av herrarna *Nihlfors* och *Henriksson* väckt motion (II: 718), vari hemställtts att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 217 måtte beakta vad i motionen anförts.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt,

A. att motionen II: 717 icke måtte av riksdagen bifallas;

B. att motionerna I: 557 och II: 715 icke måtte av riksdagen bifallas;

C. att motionerna I: 558 och II: 716 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

D. att motionen II: 718 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

E. att riksdagen måtte

I. antaga Kungl. Maj:ts förslag till statens grundlöneförordning;

II. godkänna i statsrådsprotokollet över civilärenden för den 8 oktober 1954

omförmälda förslag till kungörelser om ändrad lydelse av vissa under punkten närmare angivna tjänste- och familjepensionsreglementen;

III. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga ändringar i statens allmänna avlöningsreglemente den 30 juni 1948 (nr 436) i huvudsaklig överensstämmelse med ett såsom bilaga E vid statsrådsprotokollet i ärendet fogat författningsförslag;

IV. bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i statsrådsprotokollet förordats

1) vidtaga ändringar i avlöningsreglementet för folkskolan den 30 juni 1948 (nr 437), avlöningsreglementet för kyrkomusiker den 9 juni 1950 (nr 385), avlöningsreglementet för övningslärare den 9 juni 1950 (nr 386), prästlönerreglementet den 29 juni 1951 (nr 577), avlöningsreglementet för statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter den 27 augusti 1951 (nr 615), polislönerreglementet den 14 maj 1954 (nr 226), de övriga författningar, som innehölle bestämmelser om sjuklöne- och sjukvårdsförmåner, SPA-reglementet den 29 december 1949 (nr 726), tjänstepensionsreglementet för präster den 20 september 1951 (nr 667), familjepensionsreglementet för präster den 20 september 1951 (nr 668) samt de summariska arbetarpensionsbestämmelserna och gällande omregleringsbestämmelser,

2) meddela bestämmelser om sjukvårdsförmåner till befattningshavare underkastade polislönerreglementet den 14 maj 1954 (nr 226), därest dylika föreskrifter ej avsåges böra intagas i reglementet, samt

3) meddela bestämmelser om kompensation för avgifterna till den allmänna sjukförsäkringen;

V. bemyndiga Kungl. Maj:t att medge de överskridanden av maximerade anslagsposter, som kunde befinnas erforderliga med hänsyn till vad i statsrådsprotokollet förordats; samt

Ang. statstjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner m. m.

VI. bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de övergångsbestämmelser, som kunde bli erforderliga i anledning av förenämnda förslag.

I motiveringen hade utskottet anfört bland annat:

»Beträffande löneförmåner vid sjukdom har utskottet uppmärksammat en komplikation som i vissa fall uppkommer under de tre första dagarna av en sjukdomsperiod till följd av anordningen med avdragsfria sjukdagar enligt gällande avlöningsreglementen.

Sjuklönesakkunniga förordade icke någon direkt motsvarighet till de avdragsfria sjukdagarna. Anknytningen till sjukpenningförsäkringens konstruktion skulle enligt deras förslag ske på det sättet att sjukavdrag å lönen skulle göras med samma belopp för de tre dagar i början av en sjukledighetsperiod (karenstiden), då sjukpenning från sjukkassan icke kommer att utgå, som för närmast därpå följande dagar. Såsom kompensation för att de sakkunniga sålunda föreslog minskade förmåner under de första dagarna av en sjukdomsperiod skulle enligt deras förslag högre ersättning än för närvarande utgå under tiden därefter. Detta förslag avvisades emellertid av tjänstemännens huvudorganisationer, och det fortsatta förhandlingsarbetet gav därefter till resultat ett förslag av den innebörden att förmånen av avdragsfria sjukdagar bibehålles för dem som nu åtnjuter denna förmån samt att sjukpenningavdrag ej skall göras under karenstiden utan först därefter.

Ehuru utskottet anser, att en lösning av ifrågavarande spørsmål enligt sjuklönesakkunnigas förslag varit att föredraga, då härigenom bestämmelserna blivit enklare att tillämpa och bringats i bättre överensstämmelse med vad som gäller inom andra områden samt dessutom ersättningen vid längre sjukledigheter i regel blivit högre, vill utskottet med hänsyn till förhandlingsöverenskommelsen icke föreslå någon ändring av departementsförslaget på denna punkt.»

Beträffande sista stycket i det nu återgivna yttrandet hade reservationer avgivits

a) av herrar *Näsgård, Pålsson* och *Hansson* i Skegrie, vilka ansett, att till nämnda stycke bort fogas ett tillägg av följande lydelse:

»Vid kommande löneförhandlingar bör dock enligt utskottets mening statstjänstemännens sjuklöneförmåner helt bringas i överensstämmelse med vad som enligt sjukförsäkringsreformen gäller för övriga medborgargrupper.»

b) av herr *Nihlfors* och fröken *Ager*, vilka ansett, att nämnda stycke bort ersättas med följande uttalande:

»Mot sistnämnda anordning finner utskottet icke anledning till erinran med hänsyn till att förhandlingsöverenskommelse träffats härom.»

Vid utlåtandet hade därjämte reservation anmälts av, utom andra, fröken *Andersson*, som dock ej antytt sin mening.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Än en gång står vi inför behandlingen av ett förhandlingsresultat, som det heter. Riksdagen har, åtminstone praktiskt sett ingenting annat att göra än att bifalla förslaget sådant det föreligger. Jag och flera med mig har så ofta klagat över denna ordning, att det närmar sig tjat att än en gång påtala förhållandet.

Det föreligger här en rad motioner, i vilka det, som utskottet själv konstaterar, framförs beaktansvärda synpunkter. Men om man ändrar på en punkt, rafflar man upp hela resultatet, som, föreställer jag mig, har framkommit på så sätt, att man givit på en punkt och tagit på en annan såsom ju är vanligt vid förhandlingar. Detta gör att man inte kan småplocka på de speciella bestämmelserna.

I utskottets utlåtande återfinns vissa platoniska uttalanden, bl. a. ett som går ut på att man hoppas att samordningen skall kunna komma till stånd utan allt-

Ang. statstjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner m. m.

för stora olägenheter av administrativ natur. Ja, det beror helt på vilka anspråk man ställer på enkelhet och hur man bedömer om en sak är invecklad eller ej. Ett axiom är väl ändå, att det föreliggande förslaget utgör ytterligare ett steg på vägen att göra avlösningsreglementet — om möjligt — än mer invecklat än vad det redan är.

Vi har kompromissat beträffande vissa skrivelser i utlåtandet. Det gäller t. ex. löneförmånerna vid sjukdom. Där står: »Ehuru utskottet anser, att en lösning av ifrågakvarande spörsmål enligt sjuklönesakkunnigas förslag varit att föredraga — — — vill utskottet med hänsyn till förhandlingsöverenskommelsen inte föreslå någon ändring».

Detta uttalande tyckte jag för min del var onödigt. Men det var från början skarpare formulerat och närmade sig en av de reservationer som är avgivna vid utskottets utlåtande. Jag tycker, som sagt, att uttalandet är onödigt, men eftersom det är rätt platoniskt formulerat, var det ingen anledning för mig att reservera mig speciellt på denna punkt.

Vidare är bestämmelserna om fria läkemedel mycket invecklade, såsom också har framhållits i ett par motioner. Det är ganska intressant att läsa propositionens uttalanden i detta sammanhang. Jag vet mycket väl att utredning om denna fråga pågår, och det är bara att uttrycka förhoppningen att en förenkling kommer att ske, men hur invecklat det ibland kan vara framgår av ett yttrande på s. 125 i propositionen, där det heter: »Tjänsteman, som önskar åtnjuta förmånen av fria läkemedel, har att å en särskild kvittoblankett anteckna namnet å den läkare, som utfärdat receptet, och dagen därför samt att förskaffa sig verksläkarens attest å blanketten; därpå skall han, samtidigt med att receptet avlämnas å apoteket och kostnaden för medicinen erlägges, förete kvittoblanketten och därpå få påteckning av apoteket om kostnaden, varefter han mot avlämnande av det sålunda ifyllda kvittot hos vederbörande myndighet utfår vad han erlagt.»

Är man inte sjuk förut, kan man ju

nästan bli det efter en sådan procedur! Men det lär som sagt pågå en utredning, och enligt de upplysningar vi fått i avdelningen finns det hopp om förenkling i detta hänseende.

I propositionen har man emellertid också tagit hänsyn till omarbetningen av gällande löneplaner och inarbetat en viss del av det rörliga tillägget. Jag skall erkänna att det har betonats både i propositionen och utskottsutlåtande, att detta inte alls hör till denna fråga, men enligt min mening hade det varit lämpligare att man fått diskutera denna inarbetning i sitt naturliga sammanhang, om jag så får säga. Då hade man kanske också fått möjligheter att diskutera frågan ur de speciella synpunkter, som kan läggas på en sådan anordning, t. ex. från vilken tidpunkt inarbetningen skall ske.

Såvitt jag kunnat finna, förekommer varken i proposition eller utskottsutlåtande något påpekande om det förhållandet, att t. ex. vissa pensionärer genom denna inarbetning kommer i ett sämre läge än nu. Det är ingenting att säga om den saken — parentetiskt kan jag nämna, att det närmast gäller de i allmän tjänst anställda riksdagsmännen pensioner, och jag anser inte att detta kan vara någon invändning mot det hela — men jag finner det signifikativt att man framlägger förslaget utan att omtala vilka verkningar förhandlingsöverenskommelsen får. Jag har i avdelningen sökt få reda på om det blir några konsekvenser, men ända till i går kväll svävade jag i okunnighet på den punkten. Är man utrustad med en viss envishet kan man få veta ett och annat — men för att läsa ut någon upplysning om konsekvenserna ur denna flora av bestämmelser behöver man vara mer än vettig!

Jag sade förut, att förslaget är ett steg i riktning mot lönerglementenas överskådlighet. Den utvecklingen har som alla vet pågått under en följd av år, och det är betecknande att årets statsrevisorer som bekant nyligen har påtalat den. Problemet behandlades redan 1948 i statsutskottets utlåtande nr 165, då i viss anslutning till vad riksdagens revisorer

Ang. statstjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner m. m.

året förut hade anfört. Utskottet skrev: »I viss anslutning till vad riksdagens revisorer anfört vill utskottet även framhålla, att det vore önskvärt att vid nästa löneroglering arbetet från början inriktades på att åstadkomma en genomgripande förenkling av lönesystemet.»

Riksdagen godkände detta uttalande, men vad som därefter skett är, såsom jag flera gånger har nämnt, att man gått i rakt motsatt riktning. Detta är ingen förebråelse enbart mot departementet, utan tjänstemännen har också sitt ansvar i och med att man driver den s. k. milimeterrättvisan, som det ju har talats mycket om i detta sammanhang.

Förra onsdagen erkände civilministern i denna kammare, att det finns fog för statsrevisorernas nu upprepade tal om krånglet i avlöningsreglementet. Han hänvisade till att tjänsteförteckningsrevisionen arbetade under sådan hets att det varit omöjligt att tänka på förenklingar. Alla känner till att revisionen inte hade tillräcklig tid på sig, utan verkligen hetsades över hövan. Men därför är det enligt min mening så mycket nödvändigare att man snarast möjligt företar en översyn.

Jag är fullt på det klara med att frågan om löneroglementskrånglet inte direkt hör till dagens ärende, herr talman, men då årets statsrevisorer i sitt särskilda yttrande har hänvisat just till denna proposition tillåtes det mig kanske ändå att mycket kortfattat anlägga några synpunkter. Statsrevisorerna säger i sitt yttrande: »Såvitt revisorerna kunnat finna, kommer, såsom även synes förutsatt i förenämnda proposition, de administrativa bestyren i samband med avlöningsarbetet att ytterligare öka genom de i propositionen föreslagna bestämmelserna om samordning mellan å ena sidan de sjuklöne- och sjukvårdsförmåner, som i de statliga avlöningsreglementena tillerkänts statstjänstemännen och med dem likställda grupper och å andra sidan de förmåner, som utgår på grund av den allmänna sjukförsäkringen m. m.»

Revisorernas uttalande kommer väl att behandlas vid ett senare tillfälle, men jag

skall ändå ta upp några synpunkter, som där anföres.

Revisorerna framhåller exempelvis att rektorerna vid läroverken har att hålla reda på bestämmelserna i ett tjugotal avlöningsförfattningar på bortåt 300 sidor, plus 35 sidor anvisningar rörande den reglerade befordringsgången. Inom t. ex. försvarets civilförvaltning finns det 75 befattningshavare med löner på sammanlagt över en miljon kronor, som huvudsakligen har att granska tillämpningen av olika löneförfattningar. Jag kan nämna att dessa under 1953/54 hade att pröva sammanlagt 2 023 anmärkningar. Av dessa utgjorde inte mindre än 1 786 löneärenden.

Man kan alltså, tycker jag, instämma i uttalandet att någon tvekan inte torde kunna råda om att systemet är förhållandevis mycket personalkrävande. Nästa vecka kommer vi ju att debattera en del sparmotioner, och här har vi alltså redan nu exempel på ett område, där man kan spara.

Man kan också instämma i revisorernas uttalande, att tiden nu är inne för en förenkling och ett förbilligande i administrativt hänseende av det statliga avlöningsväsendet. Revisorerna antyder några vägar till förenkling. Jag skall emellertid inte i detta sammanhang gå in på dessa utan vill bara sluta med att instämma i vad revisorerna säger, nämligen att det väsentliga är att arbetet på att åstadkomma ett enklare lönesystem snarast igångsättes.

Mot den bakgrund, som jag här bara kunnat skissera, är det med beklämning jag konstaterar, herr talman, att jag trots allt i dagens läge inte anser mig ha någon annan utväg än att yrka bifall till föreliggande utskottsuttalande.

Herr HUSS (fp):

Herr talman! Fröken Andersson har redan framhållit det beklagliga i att riksdagen genom avtal av den här typen oupphörligen försatts i ett läge, där riksdagen saknat inflytande, medan grundlagen säkerligen har förutsatt att riksdagen skulle ha ett sådant inflytande.

Ang. statstjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner m. m.

Jag tror att riksdagen i detta fall kanske har försatts i ett ännu ogynnsammare läge än förut har varit fallet. I föl till-sattes nämligen en kommitté, 1953 års sjuklönesakkunniga, av vars fem ledamöter fyra var riksdagsmän, vilken hade i uppdrag att utreda och framlägga förslag i denna fråga innan några förhandlingar hade kommit till stånd. Nåväl, de sakkunniga framlade ett förslag. Detta förslag, som visserligen i och för sig var ganska diskutabelt, bortsoptes praktiskt taget helt och hållet vid de förhandlingar, som därefter följde. När nu frågan har kommit till riksdagen, har tre av de riksdagsmän, som tillhörde sjuklönesakkunniga, tvingats att i femte avdelningen av statsutskottet — om också med sura miner — acceptera ett förslag, som innebär ett nästan fullständigt underkännande av deras eget.

Till detta kommer, att riksdagen tydligen står inför tvånget att godkänna ett förslag, som uppenbarligen är preliminärt och troligen inom kort måste kompletteras. Det har nämligen från arbets-tagersidan, åtminstone från en del av den, gjorts tillägg till avtalsprotokollet av den innebörden, att man vid kommande överläggningar om 1955 års löner förbehåller sig att uppta frågan om viss kompensation.

Allt detta har aktualiserat frågan, som redan förut har diskuterats, huruvida det tillvägagångssätt, som nu användes vid bestämmande av statstjänstemännens förmåner av olika slag, är lämpligt, författningsenligt och riksdagen värdigt. Jag tror att det skulle vara ett framsteg, om vi åtminstone sluppe skådespelet med riksdagsmannakommittéer, som bara blir en lekboll i händerna på förhandlarna.

För att så övergå till det sakliga innehållet i det avtal, som här föreligger, har det såväl från civilministerns — för övrigt också statsministerns — som från utskottets sida många gånger hävdats, att sjukförsäkringsreformen icke borde tagas till intäkt för en försämring av de förmåner, som utgår enligt gällande av-löningsreglementen. Inte desto mindre har en sådan försämring skett, och jag bortser då helt från de avvikelser både

i positiv och negativ riktning, som varit en nödvändig följd av att man av praktiska skäl tvingats använda schablonavdrag med utgångspunkt från vissa enhetliga förutsättningar i fråga om skatter, civilstånd o. s. v.

Vad beror nu försämringen på? Ja, i huvudsak tycks den bero på att man vid beräkning av det nya sjukpenningavdraget har utgått från bl. a. den förutsättningen, att tjänstemannen är sjuk endast fyra dagar i en följd under kalenderåret och alltså får vidkännas sjukpenningavdrag bara för en enda dag. Avdraget har med andra ord beräknats med utgångspunkt från att tjänstemannen under sjukdomstiden har praktiskt taget full lön. Men det har han som bekant inte. Tjänstemän med minst tre års anställningstid får efter 10—25 dagar ett löneavdrag med 15—25 procent och tjänstemän med ett halvt till tre års tjänstgöring redan från första sjukdomsdagen ett löneavdrag förutom sjukpenningavdraget med 30—50 procent. Under sjukdomstiden göres från och med den femte till och med den 93:e sjukdomsdagen ett sjukpenningavdrag, som är beräknat med utgångspunkt från att vederbörande haft praktiskt taget full lön.

När man nu från socialförsäkringsutredningens beräkningar vet, att den genomsnittliga sjuktiden utom karenstiden är 17 dagar, är det uppenbart att en minskning i förmånerna inträder, om tjänstemannen är så att säga genomsnittligt sjuk. Är han frisk hela året, blir det naturligtvis ingen försämring och inte heller om han är sjuk högst fyra dagar på året. Men med utgångspunkt från den genomsnittliga sjukligheten har man beräknat, att försämringen av förmånerna uppgår till 1,9 procent i de lägsta löneklasserna och 1,3 procent i de högsta. Vid längre sjukdomstid än den genomsnittliga blir det stora försämringar i förmånerna. Man har beräknat att en tjänsteman i 40 löneklassen, som är sjuk i 65 dagar, får en försämring med inte mindre än 2 160 kronor.

Men det är också på en annan punkt som sjukförsäkringslagen ger tjänstemän-

Ang. statstjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner m. m.

nen anledning till missnöje. Jag förbigår då helt försämringarna vid yrkesskada. Medan sjukförsäkringslagen innebär en standardförbättring för övriga medborgare, blir det för tjänstemännen ett bibehållande eller, som jag nyss framhållit, en viss minskning av nuvarande förmåner. Frågan har denna gång siffermässigt en ringa betydelse, men däremot är den av stor principiell betydelse. När man inför en icke behovsprövad socialreform, så bör naturligtvis de grupper, som tidigare har varit i besittning av denna reforms förmåner och tvingats värna om dem på bekostnad av vanliga löneförbättringar, erhålla en kompensation. Om till exempel en allmän tjänstepensionering skulle komma att införas, får denna synpunkt en utomordentligt stor betydelse.

I jämförelse med de principiella invändningar, som jag nu har berört, är måhända den detaljkritik, som herr Sunne och jag m. fl. motionsvis har riktat mot vissa detaljer i avtalet, av mindre betydelse. Men när man betraktar det som ett framsteg, att man tagit bort rätten till tandläkarvård för — som det heter — botande av sjukdom i tändernas omgivning, så måste jag göra en invändning. Kvar står ju rätten till tandläkarvård, om det är fråga om en till tandsjukdom icke hänförlig sjukdom, vilken står i orsakssammanhang med tändernas tillstånd. Detta är, såvitt jag förstår, precis samma sak som sjukdom i tändernas omgivning. Om jag vore verksläkare, skulle jag för min del tolka bestämmelsen så, att jag hade samma rätt som förut att remittera patienten till tandläkare.

Det har visserligen i vår motion anförts, att det även från statens synpunkt måste anses olyckligt, att den nämnda begränsningen har genomförts. Vid närmare övervägande har jag emellertid kommit till den slutsatsen, att det inte är fråga om någon ändring annat än av formell art. Kvar står nu liksom förut skyldigheten för verksläkaren att attestera endast den del av räkningen, som hänför sig till behandlingen utanför tänderna, varvid det oftast rör sig om pa-

radentos, d. v. s. nedsmältning av tandköttet omkring tänderna. Att tandläkarna vid behandling av tandköttsfickorna inte kan undgå att beröra tändernas halssar vid pensling och annan lokalbehandling, ligger i öppen dag, liksom att det inte går att dela upp kostnaden för behandlingen på en post för tandköttet och en annan för tanden.

Uppdelningen av olycksfallen när det gäller tjänstemän i dels uppenbara olycksfall och dels icke uppenbara sådana är en åtgärd, som, även om den förefaller att ha varit nödvändig, säkerligen kommer att medföra en stor mängd besvärligheter. Den kommer tydligen att förorsaka en svårighet, liknande den som hittills har varit för handen vid gränsdragningen mellan olycksfall och sjukdom.

Man måste fråga sig, om inte alla olycksfall, som för närvarande bedöms som olycksfall, är uppenbara olycksfall. Meningen synes dock vara att gränsdragningen skall bli mindre förmånlig för tjänstemännen än den för närvarande är. Någon om också begränsad vägledning för tolkning av begreppet »uppenbart olycksfall» borde väl ändå ha lämnats. Om en tjänsteman drabbas av ett ryggskott i samma ögonblick som han stiger upp på en stol i sitt ämbetsrum för att sätta upp en karta, är inte detta ett uppenbart olycksfall? Och likadant förhåller det sig väl, om han drabbas av en vrickning i foten på väg till eller från arbetsplatsen eller under tjänsteutövning.

Bedömningen av dessa saker skall nu göras av de olika verksamheterna. Finns det någon som helst förutsättning för att de kommer att tillämpa enhetliga bedömningsgrunder vid tolkning av begreppet »uppenbart olycksfall»? Jag tror att man kan besvara den frågan med nej. När vi motionärer efterlyst en lämplig besvärinstans, svarar utskottet med att hänvisa till kammarrätten. Jag vill då fråga utskottets talesman, om han tror att utslagen därifrån kan förväntas inom kortare tid än tre år. Även denna fråga kan nog besvaras med nej. Någon förstärkning av kammarrät-

Ang. statstjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner m. m.

tens personal har tydligen inte förut-satts. Vårt förslag motionsvis att göra försäkringsrådet till besvärinstans är kanske med tanke på dess arbetsbörda inte heller så lyckat. Men med hänsyn till försäkringsrådets rutin i fråga om att handlägga frågor av detta slag måste det nog kunna förväntas besked därifrån betydligt tidigare än från kammarrätten.

Särskilt beklagligt är enligt min mening, att den sämst lottade tjänstemanna-gruppen, nämligen aspiranter och extra tjänstemän med mindre än sex månaders anställningstid, har berövats en av sina få hittillsvarande förmåner, nämligen specialundersökning för ställande av diagnos, och därjämte har utestängs från varje kompensation för sjukförsäkrings-avgifter, trots att kompensation varit motiverad åtminstone i fråga om en del av avgiften för sjukförsäkringen.

Den metod, som i avtalet föreslås för begagnande av rätten att utfå läkemedel kostnadsfritt och som fröken Andersson redan har påtalat här i dag, har i vår motion betecknats såsom avgjort olycklig. Man får hoppas att det på denna punkt sker en ändring, och jag instämmer alltså med fröken Andersson i detta önskemål.

Herr talman! Det skulle kunna finnas betydligt mer att tillägga, men det anförda må vara nog. Eftersom riksdagen står helt maktlös i den fråga, som nu hänskjutits till dess behandling, får jag inskränka mig till att yrka bifall till den av herr Nihlfors och fröken Ager avgivna reservationen, vilken innebär ändring i motiveringen på s. 44 i utskottets ut-låtande.

Häri instämde herr *Sunne* (fp).

Herr **SUNDELIN** (fp):

Herr talman! Ehuru jag tillhör majoriteten inom utskottet och alltså ställt mig bakom utskottets utlåtande, anser jag att de två anföranden, som hittills har hållits i detta ämne, inte ger mig anledning att ingå i någon polemik mot vad som däri uttalats.

Jag delar helt den uppfattning, som de båda ärade talarna givit uttryck åt,

nämligen att den ordning, som för närvarande tillämpas på detta område, i det att riksdagen har att ta ställning till olika förhandlingsöverenskommelser, som riksdagen egentligen inte de facto har någon möjlighet att ändra, inte är bra. Här blir det ju faktiskt på det sättet, att riksdagen får tjänstgöra såsom något slags stämpel på de förhandlingsöverens-kommelser, som är träffade. Det kan ju visserligen sägas, att riksdagen har möj-lighet, om inte precis att ändra de fram-lagda förslagen — ty detta skulle väl trassla till det hela — så dock att avvisa alltsammans, varefter det får upptagas nya förhandlingar, men jag föreställer mig att riksdagen väl inte gärna kan inta en sådan ställning.

Herr Huss ansåg att förevarande ären-de i detta avseende var allvarligare än tidigare liknande ärenden, som vi haft att behandla i riksdagen. Och skälet skulle vara, att här har en utredning arbetat med dessa frågor, och inte mindre än fyra femtedelar av utredningens medlemmar har varit riksdagsmän, av vilka tre såsom medlemmar av statsutskottet nu har fått frågå de resultat, som ut-redningen kommit till, och i stället fått acceptera de resultat, som uppnåtts vid förhandlingar.

Ja, detta låter givetvis säga sig, men jag vet inte, om jag helt kan dela den uppfattningen. Utskottsmajoriteten har ju ändå givit uttryck åt den meningen, att det — framför allt med hänsyn till de administrativa svårigheter, som nog kommer att uppstå genom en ändring av sjuklönesakkunnigas förslag — hade varit bättre, om man följt sjuklönesakkun-niga. De ledamöter av utskottet, som till-hört sjuklönesakkunniga, har ansett att utskottets uttalande på denna punkt överensstämmer med deras egen uppfattning. I detta sammanhang bör det under-strykas, att det alldeles säkert förhåller sig på det sättet, som fröken Andersson påpekade, att våra lönebestämmelser börjar bli så invecklade, att det måste anses som någonting synnerligen önsk-värt om vi kunde komma fram till nå-gonting annat, så att inte det hela blir omöjligt att överskåda och fullkomligt

Ang. statstjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner m. m.

obegripligt för de flesta. Den överenskommelse, som nu har träffats, bidrar ingalunda till att göra bestämmelserna enklare, snarare förhåller det sig tvärtom.

Sjuklönesakkunniga hade ju föreslagit att samma sjuklöneavdrag skulle gälla under hela sjuktiden och att hänsyn alltså inte skulle tagas till karenstiden. Sjuklönesakkunniga gick hela tiden på den linjen, att även om förmånerna vid en kortare sjukledighet blev något sämre för tjänstemännen, kunde detta kompenseras genom bättre förmåner vid längre sjukledigheter. Vi ansåg inom sjuklönesakkunniga att detta var en linje som man kunde rekommendera. Men tjänstemannaorganisationerna ville inte gå på den linjen, eftersom det, såsom också påpekats, för tjänstemännen som helhet säkert skulle medföra någon försämring, då ju de kortare sjukledigheterna är de talrikast förekommande.

I propositionen återfinnes på s. 43 ett utdrag ur sjuklönesakkunnigas uttalande på den här punkten, som kanske åskådliggör vilka komplikationer och vilka administrativa svårigheter som kan uppstå därigenom att man inte följer sjuklönesakkunnigas förslag. Jag tillåter mig att här citera en del av detta sjuklönesakkunnigas uttalande. Det heter på följande sätt.

»Enligt sjukförsäkringslagen utgår icke sjukpenning för den dag insjuknandet äger rum och två dagar därefter. Dessutom finnas i lagen vissa sammanläggningsregler av innebörd, att sjukperiod, som inträffar inom viss tid efter en föregående sjukperiods slut, icke skall betraktas som ny sjukperiod och därför icke medföra att ny karenstid räknas. Skulle den anställde erhålla full lön för de dagar, under vilka sjukpenning icke utgår, måste ur kontrollsynpunkt kontakt för varje sjukledighet äga rum mellan sjukkassan och myndigheten. Genom att sjuktiden i ett aktuellt fall kan komma att beräknas från olika tidpunkter av sjukkassan och myndigheten skulle det i annat fall kunna inträffa, att full lön och sjukpenning samtidigt utginge, ett förhållande, som en-

ligt de sakkunnigas mening icke får förekomma. Det anförda må belysas med följande exempel. Om en anställd blir sjuk en lördageftermiddag, räknas sjukdagarna i sjukförsäkringslagens mening från och med lördagen, och sjukpenning utgår sålunda från och med tisdagen. Sjukledighet från arbetet uttages däremot icke förrän på måndagen. I detta fall blir den reella karenstiden för den anställde sålunda blott en dag. Om den anställde blir sjuk en tisdag eftermiddag, utgår sjukpenning från och med fredagen. I arbetet torde regelmässig sjukledighet behöva uttagas från och med onsdagen, varför den verkliga karenstiden endast blir två dagar. Man kan av denna anledning icke välja den vägen att ge den anställde full lön under de tre första sjukdagarna utan att den anställdes sjukpenningförhållanden under tiden undersökas. Detta skulle medföra en betydande administrativ belastning för såväl myndigheterna som sjukkassorna. En sådan differentiering anse sig de sakkunniga icke kunna förorda.»

Men det är alltså en sådan ordning som nu har framkommit som resultat av förhandlingar.

Till slut vill jag bara säga några ord med anledning av herr Huss' yttrande angående besvärinstans i frågor rörande yrkesskador under den s. k. samordningstiden. Om det spörsmålet säger utskottet att »det synes få bero på vunna erfarenheter huruvida framdeles anledning kan föreligga att taga ifrågavarande spörsmål under förnyad prövning». Utskottet anser alltså att detta bör prövas under hand, tills man har vunnit större erfarenhet.

Jag kan inte ge något svar på herr Huss' fråga huruvida man kan förvänta att utslagen från kammarrätten kan komma inom en kortare tidrymd än tre år. Det vågar jag mig inte på.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr NÄSGÅRD (bf):

Herr talman! Det är helt naturligt omöjligt att föreslå ändringar i det före-

Ang. statstjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner m. m.

liggande förslaget. Som tidigare talare redan nämnt, ligger det sådana underhandlingar bakom, att utskottet och riksdagen ställts inför ett fullbordat faktum. Den enda möjligheten skulle vara att yrka avslag för att få nya förhandlingar i gång, men ett sådant yrkande vill jag inte ta på mitt ansvar att göra.

Man tycks vara överens om att de nuvarande förmånerna är mer värda för flertalet tjänstemän än förmånerna enligt den allmänna sjukförsäkringslagstiftningen. I en broschyr om tjänstemännens sjuklöner, som TCO skickat ut, heter det att bestämmelserna om sjuklöner och sjukpensioner är alltför skiftande från område till område för att en jämförelse skall vara möjlig. »Det finns emellertid områden», förklaras det vidare, »där man utan tvekan kan säga, att för samtliga berörda är de nuvarande sjuklöne- och pensionsbestämmelserna väsentligt gynnsamare än vad sjukförsäkringen kommer att bli. Men vi har också klart för oss, att det finns områden, där sjukpenningförsäkringen erbjuder de bättre villkoren.»

Det förefaller mig som om man nu hade försuttit ett utmärkt tillfälle att jämna ut skillnaderna inom löntagargrupperna. Att döma av den vikt som tjänstemannaorganisationerna fäster vid denna fråga, vilken medfört mycket långdragna och svåra underhandlingar, tycks den åsikten vara förhärskande, att det är en avsevärd skillnad mellan statstjänstemännens sjukvårdsförmåner och de förmåner som den allmänna sjukförsäkringen kommer att bjuda från den 1 januari nästa år.

Vi reservanter — herrar Pålsson, Hansson i Skegrie och jag — har i vår reservation, vilken på grund av frågans läge endast tar sikte på motiveringen till utskottets utlåtande, som vår mening uttalat, att statstjänstemännens sjuklöneförmåner vid kommande löneförhandlingar bör helt bringas i överensstämmelse med vad som enligt sjukförsäkringsreformen gäller för övriga medborgargrupper. Det framgår av propositionen och utskottsutlåtandet, att man inte anser dagens lösning vara definitiv utan

att man, när erfarenheter vunnits, måste ta upp nya underhandlingar, och vi har menat, att då bör man sikta till full likställighet.

Frågan har också en skatteteknisk sida. Då sjukvårdsförmånerna är skattefria, gynnas de kategorier, som har bättre förmåner, även i skatteavseende. Som en liten historik må erinras om ett regeringsrättsutslag från 1944, som bröt rådande praxis, att löntagarnas förmån av fri sjukvård eller fri tandvård skulle anses utgöra icke skattepliktig inkomst. Regeringen förelade då 1945 års riksdag ett förslag med uttrycklig bestämmelse om skattefrihet, men propositionen avsågs av första kammaren. Motivet för avslaget var, att de befolkningsgrupper som saknade förmånen av fri sjukvård inte hade möjlighet till skatteavdrag för sina sjukvårdskostnader. Förslag om sådan rätt till avdrag för sjukvårdskostnader hade framställts flera gånger men alltid blivit avstyrkt av vederbörande utskott och avslaget av riksdagen, därför att det ansågs skola bli alltför invecklat.

Denna proposition om ändrade lagbestämmelser, så att förut rådande praxis om skattefrihet för sjukvårdsförmånerna skulle lagfästas, kom igen vid 1946 års riksdag och bifölls då, sedan föredragande departementschefen förklarat, att allmän sjukförsäkring kunde väntas bli genomförd från och med ingången av år 1947, så att likställighet infördes och frågan därmed förlorade all aktualitet.

Det har också under årens lopp gjorts åtskilliga försök att genomföra lindringar i sjukvårdskostnaderna särskilt för landsbygden med dess långa avstånd, men då framhölls alltid, att den obligatoriska sjukförsäkringen snart skulle vara genomförd och att frågan sedan inte längre skulle vara aktuell. När nu sjukvårdsreformen träder i kraft den 1 januari 1955 — åtta år senare än som ställdes i utsikt 1946 — blir det ändå ingen riktig likställighet.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen nr 2 a.

I detta anförande instämde herr Pålsson (bf).

Ang. statstjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner m. m.

Herr ÅMAN (s):

Herr talman! Jag kan förstå de talare här som har beklagat sig över att denna samordning har föranlett vissa komplikationer, men jag vill då erinra om att det första yrkandet från tjänstemannasidan var att man skulle ställas utanför denna sjukförsäkring, varvid en hel del av de komplikationer, som här uppkommit, skulle ha kunnat undvikas. Det är möjligt att vissa andra hade uppstått i samband med tjänstemännens övergång från ett verksamhetsområde till ett annat, men det är tänkbart att dessa komplikationer inte hade blivit lika omfattande som de som man här i dag har talat om.

Vad som framför allt verkar litet förbryllande på mig är herr Näsgårds anförande. Han säger att vi här har försuttit en chans till utjämning av sjukvårdsförmånerna, men det var väl inte den obligatoriska sjukförsäkringens uppgift att åstadkomma en utjämning av sjukpenningförmånerna här i landet, utan dess uppgift var väl att se till, att de stora grupper, som inte hade någon form av skydd, skulle få ett sådant. Jag har aldrig förut i denna kammare hört någon som under debatten om sjukförsäkringen har utmålade den såsom ett verktyg för att åstadkomma en likriktning emellan de olika grupperna. Det är väl alldeles uppenbart att det skulle ha varit orimligt om statstjänstemännen vid förhandlingar härom sagt att för enkelhetens skull ville de avstå från en hel del av de förmåner som de haft sedan lång tid. Jag tror inte att det finns någon grupp i samhället som är beredd att göra sådana offer på enkelhetens altare, utan det är väl bara så, att man från bägge sidor, när man har satt sig ned att resonera om dessa ting, har utgått från att det gällde att söka åstadkomma en samordning där ingen vann eller förlorade. Man har velat undvika en notorisk överförsäkring och siktat till att vid denna samordning söka nå fram på de enklaste vägarna. Men det är väl också alldeles uppenbart, att även om man har det goda uppsåtet att söka enkelheten, så är detta inte alltid praktiskt möjligt,

om man skall se till att ingen vinner eller förlorar på en sak som icke är avsedd att åstadkomma annat än en rimlig samordning av två system.

Jag har inte tillgång till herr Huss' siffror, men jag blev mycket förvånad över dem. Han talade om de församlingar som denna samordning skulle innebära. Jag kan inte uttala mig om dessa siffror, förrän jag får närmare titta på dem, men jag har en känsla av att han måste vara något felinformerad, när han säger att bortsett från att förslaget i individuella fall kan slå ojämnt, så innebär det ändå vissa församlingar, låt vara inte av större omfattning.

Jag vill, herr talman, för min del säga att jag tycker att utskottet på en punkt har varit onödigt kritiskt, och där avsluter jag mig till den reservation som har avgivits av herr Nihlfors och fröken Ager. Jag kan inte förstå att det skall tjäna något ändamål att säga att en lösning av ifrågavarande spørsmål enligt sjuklönesakkunnigas förslag hade varit att föredra, då det ju uppenbarligen är så att den andra parten har funnit att detta skulle ha medfört klara församlingar. Vi kan ju ändå inte komma ifrån det i sig självt mycket angenäma faktum att de flesta inte är långtidssjuka utan korttidssjuka och att en överflyttning av förmånerna på de långtidssjuka icke skulle kunna ge så mycket som de korttidssjuka förlorar, utan att dessa långtidssjuka bleve överkompenserade. Men om man vill skära ned förmånerna för de korttidssjuka och genom en sådan nedskärning göra vissa ekonomiska vinster som man inte kan ge de andra, så är det klart att tjänstemännen dels av det skälet och dels av det faktum, att de flesta av dem är korttidssjuka, inte har velat gå på de sakkunnigas linje. Jag måste säga att de sakkunniga lagt ned ett aktningvärt arbete, men det är nu en gång så att här står intressena hos majoriteten av tjänstemännen emot det som ur andra synpunkter kanske kunde betraktas såsom önskvärt. Förhandlingarna i denna fråga har ju liksom i andra frågor till en del haft karaktären av intressebevakning från bägge sidor. Man

Ang. statstjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner m. m.

har haft intresse att bevaka att den rätt, som man förut ägt, inte väsentligen har gått förlorad.

Med detta, herr talman, vill jag knyta an till resonemanget om riksdagens roll i detta och liknande fall. Jag delar den uppfattning som både fröken Andersson och herr Huss har framfört, nämligen att det är beklagligt att inte riksdagen här kan ge sig in på en detaljbehandling. Jag tror att riksdagen så småningom får pröva, om man skall ha det på detta sätt eller om man skall delegera dessa frågor till något annat organ för att slippa få en känsla av att man är beskuren i sina möjligheter att öva inflytande. Det är väl ändå alldeles klart att problemet inte är så förfärligt enkelt, utan att man måste räkna med stora besvärligheter. Det kan väl tänkas, fastän jag inte vill applicera det just på den här diskuterade överenskommelsen, att man vid varje förhandling får en överenskommelse som inte är i allo perfekt. Men var får man en sådan i hela Sveriges stora näringsliv? Alltid är det väl något som kan bli snett och måste bli det, eftersom resultatet är en produkt av ett försök att träffa vad som är riktigt men har en stark prägel av kompromiss över sig.

En detalj, som här anfördes såsom exempel på att denna överenskommelse var sned, drogs fram av herr Huss som talade om olycksfallen. Jag kan för riksdagen redovisa, hur den saken kom till. En prövning av huruvida olycksfall i arbete föreligger sker ju inte förrän efter 90 dagar, då den s. k. samordningstiden har lupit till ända. Skulle man nu inte ha infört någon bestämmelse här, hade det inneburit att de statstjänstemän, som varit utsatta för olyckor, hade fått nöja sig med den lägre inkomst som detta förslag för med sig jämfört med den nuvarande olycksfallsersättningen, därför att en prövning av om det förelegat olycksfall i arbete eller ej inte sker förrän efter samordningstiden. Då har man på tjänstemannasidan sagt sig: Det finns olycksfall som är så uppenbara, att man inte borde behövas skjuta på frågan om dem, i all

synnerhet om en del av dessa olycksfall inte för med sig en sjukdomsperiod som överstiger de 90 dagarna, i vilket fall vederbörande alltså får en lägre sjuklön i jämförelse med olycksfallsersättningen eller olycksfallslönen. Det finns t. ex. i det militära personer som uppenbarligen skadat sig på ett sådant sätt, att det inte blir någon diskussion om det föreligger ett olycksfall. Det inträffar på kommunikationsverkens, polisväsendets och andra områden skador, där det för envar är alldeles uppenbart att de inträffat i arbetet. Därför har man i förhandlingarna fört fram och bevakat det kravet — och det är vi glada för — att sådana uppenbara olycksfall inte borde underkastas samma procedurförfarande som diskbräck- och lumbagofall, som herr Huss var inne på, liksom andra, där läkarna tvistar om huruvida det föreligger ett olycksfall eller om själva sjukdomsföreteelsen är ett resultat av konstitutionen hos den som har drabbats därav. Man vill alltså få de uppenbart klara olycksfallen särställda. Jag har självfallet ingenting emot att alla olycksfall liksom förut inryms under den gamla regeln, men vi hade att göra med två skilda utgångsbud, och där blev det, såsom jag nyss försökte antyda, en kompromiss som kanske inte är tillfredsställande ur den ena eller andra synpunkten.

Jag har, herr talman, ingen anledning att fälla något värdeomdöme om det förslag som här föreligger. Det tillkommer inte mig. Men jag beklagar den skrivning som utskottet har gjort på den punkt på s. 44 i utskottsutlåtandet som jag förut citerat. Jag tycker det hade varit alldeles till fyllest, om man hade gjort det konstaterande som begärts i den av herr Nihlfors och fröken Ager avgivna reservationen. Jag ber att få ansluta mig till denna.

Herr statsrådet LINGMAN:

Herr talman! Jag har inte haft tillfälle att följa debatten tidigare här i kammaren. Jag skall inte heller gå in på några detaljer i den träffade uppgörel-

Ang. statstjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner m. m.

sen. Det är emellertid en fråga som jag skulle vilja säga några ord om, och det är själva formen för överenskommelsen, något som vi ofta brukar få tillfälle att återkomma till.

Förarbetena till samordningen mellan sjuklönerna och den obligatoriska sjukförsäkringen utfördes ju av en kommitté, och man får väl säga att denna var parlamentariskt sammansatt. Denna kommitté utarbetade ett förslag som enligt dess mening borde kunna lösa frågan. Jag erkänner att jag personligen var mycket tilltalad av kommitténs uppläggning av hela frågeställningen, därför att den gav efterlängta möjligheter till en förenkling i många avseenden. Men när vi sedan tog kontakt med personalorganisationerna för att få en överenskommelse efter de linjer, som kommittén föreslagit, visade det sig att detta inte var möjligt. Jag skall inte uppehålla mig vid detaljerna. Herr Åman har antytt vilka svårigheter det förelåg att komma någon vart. Jag kunde bara konstatera att det inte var möjligt att nå en överenskommelse efter dessa linjer. Vi var därför, som man ofta är vid förhandlingar, nödsakade att söka andra vägar för att nå en överenskommelse. Jag föreställde mig nämligen att det var angeläget att komma fram till riksdagen med en överenskommelse, inte minst med hänsyn till att riksdagen så sent som under vårsessionen i år gjort uttalanden i den riktningen. Vi hade då fört förhandlingar om det s. k. tillägget för arbete på obekvämtid. Vissa förhållanden gjorde att vi inte kunde komma fram till en överenskommelse i den frågan. Men jag hade gett vissa löften om justering i en del punkter där, och jag ansåg det riktigt att åtminstone infria dessa, varför jag avgav en proposition till riksdagen för att justera en del av de gamla bestämmelserna. Då kom det helt naturligt motioner från olika håll, där man yrkade på vissa sakändringar. Utskottet yttrade: »Enligt utskottets mening hade det varit önskvärt om den förevarande, tämligen betydelselösa lönefrågan kunnat lösas genom en överenskommelse

mellan representanter för staten och tjänstemännens huvudorganisationer, träffad under förbehåll för Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande på sätt under senare år varit brukligt.» Det fanns inga reservationer till detta uttalande, utan det antogs enhälligt av riksdagen. Det är då ganska naturligt, om jag betraktar det som en önskan från riksdagen att man skulle få möjligheter till överenskommelser med personalen, innan man presenterade riksdagen förslag på betydelsefulla områden. Men för att nå överenskommelsen var det nödvändigt med jämkningar från båda parterna, och vi möttes på det förslag som nu finns i den proposition som utskottets majoritet har tillstyrkt.

Huruvida denna form för överenskommelser är den bästa och skall bestå i framtiden, har jag inte velat uttala mig om. Jag har aldrig velat binda mig på den punkten. Jag har sagt att det finns anledning att pröva andra vägar också. Men jag anser att detta hör samman med det större problem som nu är under vidare bearbetning, nämligen i betänkan- det från förhandlingsrättskommittén.

Det visar sig, att även om man har en parlamentariskt sammansatt kommitté, är det inte givet, att det resultat, som denna kommitté kommer till, utan vidare kommer att godtagas av personalorganisationen. Jag föreställer mig att skulle den kommitté, som nu sysslat med dessa frågor, i år ha tagit upp förhandlingarna med organisationerna, hade den med all sannolikhet fått ändra sitt förslag så att det hade blivit ungefär det samma som vi nu kom till under förhandlingar inom civildepartementet — såvida inte organisationerna skulle ha en vänligare inställning vid förhandlingar med en parlamentarisk kommitté än vid förhandlingar med bara civilministern — det kan ju tänkas, men det kan jag inte yttra mig om.

Frågan är: Skall man försöka komma överens eller inte? Skall man försöka komma överens, kan det inte hjälpas, att vissa saker kommer att se litet underliga ut, när det är färdigt.

Ang. ersättningen vid samhällliga rådighetsbegränsningar över fast egendom.

Herr HUSS (fp):

Herr talman! Jag ville bara säga några ord med anledning av herr Åmans anförande, i vilket jag för övrigt till stora delar kan instämma.

Herr Åman menade att jag var felinformerad beträffande verkningarna av det avtal som här slutits. Jag vill till det bara säga, att de siffror jag nämnde hänförde sig till en uppsats av SACO:s sekreterare jur. kand. Langendorf — som jag f. ö. nyss överlämnat till herr Åman.

Det är en fråga som jag berörde i mitt första anförande och som jag gärna skulle vilja höra herr Åmans uppfattning om. Såvitt jag förstår är den väsentligaste nackdelen med sjukpenningavdragets konstruktion den, att man har räknat med så kort sjukdomstid. Om man i stället hade valt den medelsjukdomstid som sjukvårdsförsäkringsutredningen räknade med, nämligen 17 dagar utöver karenstiden, hade man kommit fram till en lägre lön på grund av större löneavdrag och därigenom ett mindre sjukpenningavdrag. Genom att man konstruerat sjukpenningavdraget för en alltför kort sjukdomsperiod har årslönen blivit beräknad till nästan samma höjd som om man varit frisk hela året, och därigenom har avdraget kommit att bli oskäligt stort när man är sjuk mer än fyra dagar.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att, utom beträffande motiveringen, till vilken han ville återkomma efteråt, hade i avseende på det under behandling varande utlåtandet annat yrkande ej förekommit, än att vad utskottet hemställt skulle bifallas.

På gjord proposition bifölls utskottets hemställan.

Vidkommande motiveringen, fortsatte herr talmannen, hade yrkats 1:o) att utskottets yttrande skulle godkännas; 2:o), av herr *Huss*, att utskottets yttrande skulle godkännas med den ändring, som förordats i herr *Nihlfors* och fröken *Agers* vid utlåtandet anförda reservation; samt 3:o), av herr *Näsgård*, att

till berörda yttrande skulle fogas ett tillägg av den lydelse, som föreslagits i den av honom m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen.

Herr talmannen anförde vidare, att propositioner nu komme att framställas särskilt beträffande de båda förstnämnda yrkandena och särskilt angående herr *Näsgårds* yrkande.

Sedermera gjordes till en början propositioner, först på godkännande av utskottets yttrande oförändrat samt vidare enligt herr *Huss* yrkande; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Därefter gjordes propositioner, först på bifall till herr *Näsgårds* yrkande samt vidare på avslag därå; och förklarades den senare propositionen vara med övervägande ja besvarad.

Ang. ersättningen vid samhällliga rådighetsbegränsningar över fast egendom.

Föredrogs ånyo tredje lagutskottets utlåtande nr 32, i anledning av väckta motioner om en allmän överarbetning av gällande ersättningsbestämmelser vid samhällliga rådighetsbegränsningar över fast egendom.

Tredje lagutskottet hade behandlat två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 234 i första kammaren av herr *Velander* m. fl. och nr 154 i andra kammaren av herr *Munktell* m. fl.

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om att Kungl. Maj:t måtte tillsätta en utredning med uppgift att företaga en allmän överarbetning av nu gällande ersättningsbestämmelser vid samhällliga rådighetsbegränsningar över fast egendom i syfte att åstadkomma mera likformiga och i övrigt med rättssäkerhetens krav överensstämmande ersättningsmöjligheter.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att

Ang. ersättningen vid samhälleliga rådighetsbegränsningar över fast egendom. förevarande motioner, I: 234 och II: 154, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Enligt en vid utlåtandet avgiven reservation hade herrar *Ebbe Ohlsson* och *Munktell* ansett, att utskottets utlåtande bort hava den lydelse, reservationen visade, och avslutas med en hemställan, att riksdagen med bifall till motionerna I: 234 och II: 154 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om att Kungl. Maj:t måtte tillsätta en utredning med uppgift att företaga en allmän överarbetning av nu gällande ersättningsbestämmelser vid samhälleliga rådighetsbegränsningar över fast egendom i syfte att åstadkomma mera likformiga och i övrigt med rättssäkerhetens krav överensstämmande ersättningsmöjligheter.

Herr **VELANDER** (h):

Herr talman! När riksdagen under vårsessionen behandlade motionerna nr 129 i denna kammare av herr *Herlitz* och nr 319 i medkammaren av herr *Håstad* m. fl. om utredning angående åtgärder för en likformig reglering av rätten till ersättning vid ingrepp i enskilda äganderätt och frihet, rådde enighet om att den sålunda väckta frågan borde på något sätt bringas till en lösning. Motionerna bifölls också i så måtto, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhöll om utredning rörande frågan om ersättning vid rättsenliga ingrepp i hälsovårdens intresse.

I motionerna framhölls, att utvecklingen under de senaste åren lett till att samhället i skilda hänseenden och på olika sätt fått väsentligt ökade befogenheter att ingripa i den enskildes rättssfär, exempelvis i fråga om friheten att disponera över sin arbetskraft, rätten att utöva näring, rätten till fast och lös egendom etc. Dessa vidgade befogenheter för samhället har emellertid inte åtföljts av någon motsvarande utveckling, när det gäller den enskildes möjligheter att erhålla gottgörelse för den ekonomiska skada, som därigenom drabbar honom. Den enskilde får därför mången gång finna sig i ingrepp utan att någon

gottgörelse utgår eller att den icke kan anses stå i rimlig proportion till begränsningen i hans dispositionsrätt.

Att riksdagen stannade för att begära den nämnda mer begränsade utredningen innebar emellertid inte, att man ansåg, att ersättningsgrunderna på andra områden, berörande exempelvis bostadspolitik, försvaret, friluftslivet, naturskyddet m. fl. områden, där samhället har att bevaka åtskilliga planekonomiska och sociala intressen, var tillfredsställande.

I sammansatta konstitutions- och första lagutskottets utlåtande över motionen slogs sålunda fast, att den oenhetlighet i rättstillståndet, som råder på stora områden i förevarande hänseende, inte är tillfredsställande. Det syntes dock utskottet önskvärt, att man till en början på vissa avgränsade områden kunde komma fram till enhetliga normer för dels när ersättning skulle utgå, dels också, där så vore fallet, efter vilka grunder den skulle beräknas. Med en dylik mera begränsad målsättning syntes praktiska resultat vara möjliga att nå.

Det gällde alltså då att åstadkomma en rationell avgränsning av de särskilda områden, där ersättningsnormerna borde överses. Därvid framhöll utskottet bl. a. att intrång och rådighetsbegränsningar i fast egendom just utgjorde ett sådant klart avgränsat område.

Med utgångspunkt från denna riksdagens inställning är det med beklagande man tar del av tredje lagutskottets utlåtande över de nu föreliggande motionerna om en allmän överarbetning av gällande ersättningsbestämmelser vid samhälleliga begränsningar av rådigheten över fast egendom. Utskottet delar visserligen motionärernas uppfattning, att det ur många synpunkter är önskvärt att de ersättningsfrågor, vartill dessa begränsningar kan ge anledning, i största möjliga utsträckning löses efter enhetliga principer, men utskottet anser tydligen detta inte böra föranleda en anhållan om särskild utredning i ännu. Utskottet utgår i stället ifrån att den granskning av ersättningsreglerna, som är påkallad, i första hand bör ske i sam-

Ang. ersättningen vid samhälleliga rådighetsbegränsningar över fast egendom.

band med ändringar i lagstiftningen om begränsningar i den enskildes förfoganderätt.

En sådan lösning är näppeligen tillfredsställande. Just när det gäller samhällets rådighetsbegränsningar i fråga om fast egendom har utvecklingen gått snabbt. Byggnadslagen, strandlagen, naturskyddslagen, skogsvårdslagen, förfoganderättslagen etc. är alla lagkomplex, som tillkommit under de senaste tio åren och där samhället givits väsentligt ökade befogenheter att ingripa dispositionsinskränkande över fast egendom. De möjligheter till ersättning, som skapats för att motväga den ekonomiska förlust, som förfoganderättsbegränsningar enligt ifrågavarande lagar medför, har emellertid blivit både ofullständiga och oenhetliga. Än lämnas full ersättning, än skälig ersättning och än ingen ersättning alls för många gånger principiellt likformiga ingrepp. Endast ett par exempel! Enligt lagen om enskilda vägar skall full ersättning utgå vid intrång, som orsakas av vägs byggande och begagnande. Civilförsvarslagen talar om gottgörelse för skada och intrång, som inte endast är ringa, och då skall ersättningen bestämmas efter vad som anses skäligt. Fornminneslagen talar om skälig ersättning i vissa fall, men i andra fall får den enskilde tåla intrång utan att över huvud taget få någon ersättning. Enligt förfoganderättslagen åter bestämmas ersättningen efter taxor, upprättade väsentligen efter skälighetsbedömning.

Helt visst är det inte möjligt att skapa identiskt lika ersättningsnormer i alla de lagar, som reglerar samhälleliga rådighetsbegränsningar i fråga om fast egendom, men, såsom framhålles i motionerna, vore redan mycket vunnet, om man i första hand kunde åstadkomma ett förenhetligande av ersättningsreglerna i byggnadslagstiftningen. Det vore därför lämpligt, att man i första hand grep sig an med att söka åstadkomma klarare och mer entydiga ersättningsbestämmelser i denna lagstiftning. Hur svåröverskådliga byggnadslagens regler härutinnan är, har närmare berörts i de före-

liggande motionerna, och jag tillåter mig att hänvisa till deras innehåll.

En revision åstadkommes emellertid inte genom att avvakta eventuella ändringar i byggnadslagens rådighetsbegränsande stadganden. För att nå resultat fordras särskild utredning med uppgift att verkställa en allmän överarbetning av nu gällande ersättningsbestämmelser. En sådan utredning bör då, såsom angives i motionerna, i första hand sikta till en överarbetning av byggnadslagens och de därmed sammanhängande författningarnas ersättningsregler. Genom en dylik utredning borde man kunna komma till rätta med sådana för rättskänslan stötande förhållanden som att gottgörelse för intrång utgår i ett fall, medan i ett annat, som företer ringa eller ingen avvikelse, ersättning över huvud taget inte ifrågakommer.

Utskottet kommer i sitt yttrande in på ett par saker, inför vilka jag ställer mig något frågande. Det talas sålunda om att den s. k. saneringsutredningen, som nyligen framlagt sitt betänkande, granskat vissa ersättningsregler i byggnadslagen. Jag vet inte vad utskottet då egentligen syftar på. Jag har visserligen endast helt flyktigt tagit del av utredningens betänkande men har inte vid denna kanske något ofullständiga granskning kunnat finna något, som har betydelse för lösningen av de spörsmål, som vi här diskuterar.

Sedan hänvisar utskottet till den nyligen tillsatta utredning, som skall syssla med problemet om indragning till det allmänna av s. k. oförtjänt värdestegring. Såvitt jag vet, finns det dock ingenting i direktiven för utredningen, som ger vid handen att den kommer att syssla med hithörande spörsmål. Det förefaller mig också, som om denna utredning inte kan ha något särskilt att skaffa med de allmänna normerna för reglering av den ersättning, som bör utgå vid rådighetsbegränsning i fråga om exempelvis fast egendom. Och det är ju det som avses i de föreliggande motionerna. Ifall utskottet dock hade velat fullfölja sin tankegång vid hänvisningen till denna ut-

Ang. ersättningen vid samhälleliga rådighetsbegränsningar över fast egendom. redning, hade det väl varit lämpligt att utskottet hade förordat, att direktiven för utredningen skulle vidgas på sådant sätt att den kunde ge sig i kast även med de förhållanden, som vi nu diskutera.

Jag skall, herr talman, inte fördjupa mig mer i detta ämne, som säkerligen för kammarens ledamöter framstår såsom en smula svårsmält. Jag hemställer därför, i anslutning till det anförda, om bifall till den vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

I herr Velanders yttrande instämde herr *Herlitz* (h).

Herr OSVALD (fp):

Herr talman! Såsom framgår av utskottets utlåtande delar utskottets majoritet motionärernas uppfattning, att det ur många synpunkter kunde vara önskvärt att de ersättningsfrågor, som det här gäller, löses efter enhetliga principer. Om man uttrycker detta önskemål så allmänt som att den enskildes rättskrav inte skall trädas för nära eller att ersättningsgrunderna inte skall vara kränkande för rättskänslan, kan vi helt säkert allesammans vara eniga därom. Däremot menar utskottets majoritet att det med allt skäl kan ifrågasättas, om det är möjligt eller ens önskvärt att söka tillskapa några enhetliga regler, då det här rör sig om så många olikartade situationer. Vi har här att göra med expropriationslagen, byggnadslagen, hyresregleringslagen, fornminneslagen, strandlagen och en hel rad andra lagar, där rådighetsbegränsningarna är av mycket olikartad beskaffenhet och där man inte på en enda väg kan komma fram till det mål som motionärerna åsyftat.

Det säges för övrigt i reservationen: »Målsättningen för utredningen hör i första hand vara att de samhälleliga ingreppen i den enskildes ekonomiska frihet icke skall medföra någon försämring i hans ekonomiska läge, att staten sålunda skall utgiva full ersättning för skada och förlust som ingreppet förorsakar.» Men så fortsätter man: »Utskottet är emellertid fullt medvetet om att fall kan förekomma där vid avvägning-

en mellan det allmännas och det enskildas intressen kan befinnas nödvändigt att den enskilde utan eller med begränsad ersättning får tåla eller låta tåla begränsning av förfoganderätten över sin fasta egendom.» Det kan därför, har vi inom utskottsmajoriteten menat, verkligen ifrågasättas, om fullt enhetliga regler verkligen skulle motsvara det önskemål som motionärerna här uppställer; sådana skulle kanske snarare motverka deras syfte. Det har synts utskottets majoritet vara riktigare att ändra ersättningsreglerna i de olika lagarna i de fall, där ersättningsreglerna för närvarande inte anses tillfredsställande, alltså att gå så att säga steg för steg.

Herr Velanders hänvisade till vad utskottet skrivit om saneringsutredningen. Jag vill härtill säga att utskottet endast har nämnt denna utredning med följande ord: »Det kan i detta sammanhang framhållas att exempelvis den s. k. saneringsutredningen, som nyligen framlagt sitt betänkande, granskat vissa ersättningsregler i byggnadslagen.» Det är vad saneringsutredningen har gjort. Den har granskat ersättningsreglerna men har avstått från att framlägga något förslag, emedan utredningen höll före att ett förslag om ändring av ersättningsreglerna borde upptagas av utredningen om markvärdestegring.

I den nyss igångsatta utredningen om indragning till det allmänna av oförtjänt värdestegring torde man också komma att behandla ersättningsreglerna för dylika rådighetsbegränsningar. Enligt vad utskottet erfarit har utredningen också möjlighet att ta upp den frågan till behandling. Vi har inom utskottet menat, att det vore önskvärt att avvakta resultatet av den utredningen, bl. a. av den anledningen, som också nämndes av herr Velanders, nämligen att byggnadslagen intar en så central ställning inom hela detta frågekomplex, att det är riktigt att först klargöra de frågor, som sammanhänger med byggnadslagen och med markvärdestegringen.

Under återopande av vad jag nu anför ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. vissa vattenbyggnadsföretag i Mörrumsån.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning av tredje lagutskottets utlåtande nr 33, i anledning av väckta motioner om vissa ändringar i vattenlagen, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. vissa vattenbyggnadsföretag i Mörrumsån.

Föredrogs ånyo tredje lagutskottets utlåtande nr 34, i anledning av väckta motioner rörande fråga om vattenbyggnadsföretag i Mörrumsån.

Tredje lagutskottet hade behandlat tre inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen motionerna i första kammaren nr 364 av herr *Hällgren* och nr 365 av herr *Persson, Karl*, samt motionen i andra kammaren nr 17 av herr *Johnsson* i Kastanjegården m. fl.

I motionen I: 364 hade hemställts,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte framhålla angelägenheten utav att såväl kronans som fiskerinäringens intressen tillvaratoges vid behandlingen av förslag till nya kraftverksbyggnader vid Mörrumsån i Blekinge, så att Mörrumsåns förnämsta uppgift i fortsättningen som hittills bleve att vara ett laxförande och laxproducerande vattendrag;

att, därest ärendet domstolsvägen ställdes inför Kungl. Maj:ts avgörande, Kungl. Maj:t måtte, innan beslut fattades, underställa detsamma riksdagens prövning; samt

att Kungl. Maj:t måtte undersöka och vidtaga åtgärder för att på annat sätt främja elkraftförsörjningen, företagsverksamheten och sysselsättningen inom länet och i orten.

I motionen I: 365 hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om snara åtgärders vidtagande för att kraftverksprojekt måtte i så god tid föreläggas våra fiskerivårdande myndigheter, att dessa gäves tillräcklig tid för undersökningar om vandringsfiskens vanor i hela det vattendrag, där kraftverksbygget planerades;

att Kungl. Maj:t måtte låta fiskerimyndigheterna företaga en utredning om hela Mörrumsåns produktionsområde från åns mynning och ända upp i källsjöarna för att icke blott avgiva yttrande i det nu aktuella byggnadsprojektet i nedre delen av ån utan även förslag till förbättringar i vad det gällde vandringsfiskens framsläppande så långt detta vattenområde sträckte sig; samt

att intet nytt kraftverksbyggande i Mörrumsån under tiden måtte få ske.

I motionen II: 17 hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att åtgärder måtte vidtagas i syfte att bevara Mörrumsån i Blekinge såsom laxproducerande och laxförande vattendrag.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att förevarande motioner, I: 364, I: 365 och II: 17, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr HÄLLGREN (s):

Herr talman! Då jag är en av de många i riksdagens båda kamrar som har motionerat i ärendet angående Mörrumsån, ber jag att få ta de i kammaren närvarande ledamöternas tid i anspråk för att säga några ord.

Jag skall inte lämna en redogörelse för vad Mörrumsån betyder såsom laxproducerande älv eller vad den betyder för staten i fråga om inkomster, vad den betyder för sporten och framför allt vad

Ang. vissa vattenbyggnadsföretag i Mörrumsån.

den betyder för havsfisket, ty nu har så mycket skrivits i de frågorna, att jag tror det finns en allmän opinion, t. o. m. långt uppe i Norrland, som slår vakt om Mörrumsån och vill att den i framtiden skall förbli en laxproducerande älv.

I utskottsutlåtandet refereras vissa yttranden, som avgivits över de väckta motionerna. Därav framgår att kammarkollegium, domänstyrelsen, fiskeristyrelsen, Smålands och Blekinge handelskammare samt Svenska naturskyddsföreningen har uttalat sig för mer eller mindre långtgående åtgärder från riksdagens sida i anledning av motionerna. Å andra sidan har ett par ämbetsverk, vattenfallsstyrelsen och kommerskollegium, uttalat sig för att ingenting borde göras. Samtidigt säger emellertid båda dessa ämbetsverk, att en ytterligare utbyggnad av Mörrumsån icke är nödvändig med hänsyn till kraftförsörjningen i landet, då ån betyder så litet i det hänseendet. Länsstyrelsen i Kronobergs län har endast kunnat yttra sig om förhållanden i det egna länet. Yttrandet från länsstyrelsen i Blekinge län är av den beskaffenheten, att dess tillstyrkan är villkorlig, d. v. s. länsstyrelsen tillstyrker en utbyggnad men endast under förutsättning att den inte skadar havsfisket. Havsfisket är nämligen mycket beroende av att Mörrumsån bibehålles såsom laxproducerande älv.

Utskottet har i sitt utlåtande icke kunnat gå in på vad Mörrumsån betyder för ålfisket. Jag vill inte heller här lämna någon längre redogörelse därför, men den betyder avsevärt för ålfisket vid såväl västra Blekinges som Skånes kuster. Det är ju fråga om dels det yngel som skall upp till det sjösystem, vilket tillhör Mörrumsån, för att där växa till, och dels den utvandrande ålen, som skall ut till oceanen för att leka. Jag skall i detta sammanhang nämna en nyhet. För att i någon mån ge belägg för vad Mörrumsån betyder för ålfisket har på senare tid vissa experiment gjorts. Man utsläppte sålunda de sista dagarna i september 150 märkta ålar utanför Hemsjö kraftverk. Av dessa ålar har endast

tre fångats vid ålfisket. Förklaringen härtill ligger i att Mörrumsån vid denna sena tid på året inte haft något över-skottsvatten som man kunnat släppa ut; ålarna har inte fått möjlighet att komma ut i havet. Antagligen vandrar de fortfarande uppe i ån, om de inte har blivit krossade i turbinerna.

Däremot släppte man den 4 oktober ut 200 stycken märkta ålar nedanför Hemsjö. Redan första natten efter utsläppet fångades 50 av dessa ålar i botten-garnen vid Listerland, och något mer än 70 av dem har tills dato fångats i ålbottengarn vid västra Blekinges och Skånes kuster. Detta är det bästa beviset för att en del av fångsterna i ålbottengarnen vid dessa kuster kommer från Mörrumsån.

I stort sett är jag på samma våglängd som utskottet, ända fram till s. 12 i utlåtandet, och jag kan i huvudsak acceptera också vad utskottet säger där. Men i sista stycket på s. 12 säges: »Utskottet utgår emellertid från att, även om vattendomstolen icke alls eller endast i begränsad mån skulle ha möjlighet att beakta önskemålet att bevara några laxälvar i landet, Kungl. Maj:t dock är oförhindrad att göra detta för den händelse frågan om tillstånd till den planerade utbyggnaden skulle komma att jämlikt 2 kap. 3 § tredje stycket vattenlagen underställas Kungl. Maj:t.» Utskottet medger här att Kungl. Maj:t har större möjligheter än vattendomstolen att tillgodose önskemålen både beträffande naturskyddet och beträffande fisket. Men så säger utskottet: »På grund härav och med hänsyn till att domstolsprövningen av frågan pågår anser sig utskottet i vart fall f. n. icke ha tillräcklig anledning att föreslå någon lagstiftningsåtgärd eller utredning härom.» — Såvitt jag kan minnas, göres ingen hemställan om lagstiftningsåtgärder eller utredning i den av mig väckta motionen.

Jag ställer mig litet undrande, då utskottet säger att det »i vart fall f. n.» inte har tillräcklig anledning att föreslå lagstiftningsåtgärd eller utredning därom. Längre ned på s. 13 har ju utskottet

Ang. vissa vattenbyggnadsföretag i Mörrumsån.

polemiserat mot mitt yrkande, att frågan skulle underställas riksdagens prövning. Därför undrar jag om tredje lagutskottet alls får möjlighet att säga någonting mera i denna fråga. Om ärendet kommer till Kungl. Maj:t från vattendomstolen, har ju Kungl. Maj:t befogenhet att besluta i ärendet, och det har ganska liten betydelse, om man sedan här i riksdagen via konstitutionsutskottets dechargegranskning framställer en majoritetsanmärkning eller reservationsanmärkning mot behandlingen av frågan. Jag utgår från att tredje lagutskottets ordförande inte kommer att opponera mot en eventuell anmärkning, därast Kungl. Maj:t inte skulle ta hänsyn till laxproduktionen i Mörrumsån, men det är mycket vanskligt att komma till något resultat efteråt, när skadan redan är skedd.

I stort sett har jag sålunda ingenting emot vad tredje lagutskottet skrivit, och jag skall inte vidare polemisera mot utskottet; vissa detaljer får man acceptera för det helas skull. Men jag anser att själva slutklämman i utlåtandet är väl lam, ty om utskottet har menat någonting med vad som skrivits, borde väl utskottet åtminstone ha begärt att riksdagen skall för Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört. Men det föreslår inte utskottet, utan hemställer endast att förevarande motioner icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Kungl. Maj:t har alltså full frihet att läsa och ta hänsyn till vad utskottet skrivit eller att inte göra det.

Därför ber jag att få göra följande yrkande. Utskottets motivering godkännes, men klämman får följande ändrade lydelse: »A. att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I: 364, I: 365 och II: 17, må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet ovan anfört; samt B. att motionerna i övrigt icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.»

Detta yrkande täcker såvitt jag förstår vad utskottet egentligen har menat med sin skrivning, och inte ens tredje lagutskottet borde därför ha något att invända mot yrkandet.

Herr PERSSON, KARL, (bf):

Herr talman! Jag skulle kunna inskränka mig till att instämma i vad herr Hällgren har yttrat och hemställa om bifall till hans yrkande, men då även jag är motionär i frågan ber jag att också få säga några ord.

Visst är utskottets motivering mycket välvillig mot motionerna, men, såsom herr Hällgren redan antytt, vet man inte, om den får någon betydelse för frågans vidare öden. En välvillig skrivning betyder inte mycket, när klämman inte förordar någonting annat än avslag på en motion.

Det är ju inte vare sig första eller andra gången frågan om bevarandet av vandringsfisken har varit föremål för riksdagens prövning och uppmärksamhet. I en år 1948 väckt motion föreslogs nämligen en utredning och en inventering rörande de återstående laxförende älvarna i Sverige. Den blev visserligen välvilligt behandlad, men avlogs. År 1952 hade jag en motion, i vilken jag yrkade att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle begära en skyndsamt utredning och förslag till riksdagen om sådana åtgärder att de fortsatta kraftverksbyggena inte medför obotlig skada för landet och fiskarbefolkningen i fråga om lax- och ålfisken i våra älvar samt i havet. Även den gången hade utskottet en mycket välvillig skrivning. Det skrev nämligen bl. a.: »Betydelsen och den allvarliga karaktären hos den i motionerna väckta frågan kunna enligt utskottets mening icke nog understrykas.» Men även då slutade utskottets utlåtande med ett avslagsyrkande. Utskottet ansåg, att det inte förelåg tillräckliga skäl för att bifalla motionerna.

Denna gång har utskottet framför allt motiverat sitt avslagsyrkande med att frågan för närvarande är föremål för domstols prövning. Jag förstår ju att det är ett skäl, som måste respekteras, men jag tycker ändå att utskottet hade kunnat gå så långt som herr Hällgren i sitt yrkande har föreslagit. Det är nämligen hög tid att någonting göres. Mörrumsån är ju faktiskt den enda återstående laxproducerande älven i södra Sverige. Jag

Ang. vissa vattenbyggnadsföretag i Mörrumsån.

vill erinra om vad som hände när Lagan utbyggdes. Laxbeståndet i havet nedanför älven reducerades på några år till en mycket liten bråkdel av vad det hade varit tidigare. Detsamma kommer givetvis att hända, om den återstående laxproducerande älven, som faller ut i södra Östersjön, kommer att utbyggas på samma sätt och förstöras såsom laxproducerande älv. Det är ju faktiskt så att laxfisket ger många fiskare möjlighet att driva även det andra fisket i Östersjön med ekonomisk framgång. Om laxfisket blir helt och hållet förstört, är det säkerligen många som inte kan klara sig på det andra fisket. Även om fångsterna av lax inte blir så stora är det ändå det höga priset på dessa som ger en betydande del av inkomsten eller i varje fall gör att fisket blir lönande.

Jag skall inte uppta tiden längre med någon motivering för ett bifall till motionerna, utan jag skall be att få instämna i herr Hällgrens ändringsyrkande beträffande klämman i utskottets utlåtande.

Herr OSVALD (fp):

Herr talman! Herr Hällgren började med att säga, att det säkerligen råder en mycket utbredd opinion för att Mörrumsån skall skyddas såsom laxproducerande älv. Den uppfattningen har också tredje lagutskottet givit uttryck åt. Det torde inte kunna sägas någonting annat än att utskottet klart och tydligt redovisat skälen för att Mörrumsån bör bevaras. Ja, utskottet har till och med gått ett steg längre i det att utskottet har framhållit, att man med relativt enkla åtgärder, på platser där utbyggnader redan har gjorts, utan särskilt stora kostnader skulle kunna få Mörrumsån ännu bättre ur laxproduktionssynpunkt än den för närvarande är.

Då utskottet alltså, såsom herr Persson säger, skrivit välvilligt, är det inte någon välvilja, som grundar sig på att utskottet därigenom skulle vilja mildra intrycket för motionärerna av det avslagsyrkande, som utskottet slutligen kommit fram till, utan det är en ärlig

uppfattning om vad Mörrumsån betyder som utskottet velat ge uttryck åt.

Herr Hällgren anmärker på att utskottet med hänsyn till domstolsprövningen av frågan ansett sig inte ha någon anledning att föreslå några lagstiftningsåtgärder och dessutom sagt, att Kungl. Maj:t, om ärendet kommer under Kungl. Maj:ts prövning, har möjlighet att ta vissa andra hänsyn än vad domstolen kan göra. Jag tror att utskottet också i dessa hänseenden befinner sig på en fullt säker grund. Då utskottet i annat sammanhang framhållit, att Kungl. Maj:ts prövning enligt vattenlagen är av samma art som en domstolsprövning, gäller det särskilt det yrkande, som framställts i motionen nr I: 364 beträffande frågan att avhända kronan fast egendom. Men alldeles frånsett detta anser vi, att Kungl. Maj:t bör ha möjligheter att ta hänsyn av annan art än vad domstolen kan göra, om frågan om Mörrumsåns bevarande skulle komma under Kungl. Maj:ts prövning.

Herr Hällgren säger, att det inte är säkert att Kungl. Maj:t bryr sig om att ta hänsyn till vad utskottet här har skrivit och att man därför skulle direkt yrka, att Kungl. Maj:t skulle beakta vad utskottet skrivit. Jag tror för min del inte att man behöver befara, att Kungl. Maj:t i en fråga, som väckt så stort uppseende och tilldragit sig så stor uppmärksamhet, skulle bortse från vad riksdagen här har uttalat. Jag tror inte heller att Kungl. Maj:t skulle kunna bortse från den mycket allmänna och utbredda opinion, som föreligger i denna fråga.

När det nu förhåller sig på det sättet, att denna fråga ligger under domstols prövning, har vi inom utskottet inte ansett oss kunna göra någonting annat än att ge uttryck för den ståndpunkt vi intagit och föreslå, att motionerna inte skulle föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr talman! Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr förste vice talman-

Om utredning av olika norrländska skogsproblem m. m.

nen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, att i avseende på det under behandling varande utlåtandet yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, av herr *Hällgren*,

A. att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I: 364, I: 365 och II: 17, skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet i utlåtandet anfört; samt

B. att motionerna i övrigt icke skulle föranleda någon riksdagens åtgärd.

Därefter gjorde herr förste vice talman propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Hällgren* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad tredje lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 34, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr *Hällgrens* under överläggningen gjorda yrkande.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Vid förnyad föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 40, med anledning av väckt motion angående ställande av statens skogsinnehav på Gotland till lantbruksnämndens disposition för komplettering av jordbruk, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om utredning av olika norrländska skogsproblem m. m.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets utlåtande nr 41, med anledning av väckta

motioner om utredning av olika norrländska skogsproblem m. m.

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 374 av herr *Pålsson* och herr *Andersson, Lars*, samt II: 473 av herr *Larsson* i Hedenäset m. fl., hade hemställts, att riksdagen måtte — med beaktande av de synpunkter som anförts i motionerna — i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en allsidig utredning av olika norrländska skogsproblem.

Vidare hade i den likaledes till jordbruksutskottet hänvisade motionen II: 471 av herr *Staxäng* yrkats, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om att Kungl. Maj:t ville uppdraga åt skogsstyrelsen att på grundval av hittills utförda utredningar skyndsamt uppgöra ett arbetsprogram till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland, främst med sikte på det enskilda skogsbruket, så att frågan snarast kunde föreläggas riksdagen.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att motionerna I: 374 och II: 473 samt II: 471 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr **PÅLSSON** (bf):

Herr talman! Det föreliggande utskottsutlåtandet är, som man brukar säga, välvilligt till sin skrivning, och det är måhända inte mycket att säga om utlåtandet i och för sig. Men det finns ett par saker som jag här vill något beröra. I det ena fallet har jag en erinran att göra, och i det andra fallet vill jag göra ett understrykande.

Min erinran gäller ett av de många remissyttrandena i ärendet. Det gäller närmast domänstyrelsens yttrande den 13 mars 1954, i vilket styrelsen med anledning av i ärendet väckta motioner bl. a. uttalar följande: »Av tillgängliga sammanställningar framgår att skogsvårdsarbetena på bondeskogarna som grupp betraktad ligger väsentligt efter motsvarande arbeten hos domänverket och skogsbolagen. Detta torde samman-

Om utredning av olika norrländska skogsproblem m. m.

hänga med svårigheterna att snabbt driva fram ett omfattande restaureringsarbete på ett stort antal små fastigheter, vilkas ägare i betydande utsträckning icke är lagligen skyldiga att deltaga i detsamma.»

Jag föreställer mig, att domänstyrelsen kanske ändå inte helt känner till vad som händer beträffande de enskilda bondeskogarna. Jag skulle ha gått förbi domänstyrelsens uttalande, om det inte varit så, att styrelsen även i andra sammanhang då och då gjort påpekanden av denna innebörd. Ibland hänvisas det till tillgänglig statistik, och i det här fallet till tillgängliga sammanställningar — det är väl i båda fallen samma sak. Nu föreställer jag mig att det i de tillgängliga sammanställningarna inte redovisas andra arbeten på enskilda skogar än sådana, för vilka statsbidrag till olika skogsvårdsåtgärder lämnas, och dessa är långt ifrån alltsammans. Jag är för övrigt inte ens säker på att de enskilda bondeskogar, i vilka arbeten utföras genom skogsägarföreningarnas fasta arbetslag, redovisas i statistiken. I varje fall är det alldeles uppenbart, att de kulturarbeten som utförs samtidigt med att jordbrukarna tar ut sitt husbehovsvirke — vari ingår inte bara det egentliga husbehovsvirket utan även vedbränsle för gårdarna — numera till allra största delen utförs på ett sätt som är fullt tillfredsställande ur skogsvårdsynpunkt. Jag skulle tro, att det i flertalet fall sker efter de gallringsstämplingar, som utförs av skogsvårdsstyrelsernas personal. Det är ej något litet mått av skogsvårdsarbete som på detta sätt utföres i de enskilda skogarna, men som, såvitt jag kan förstå, inte kommer till synes i de s. k. sammanställningarna eller i statistiken. Jag anser det nödvändigt att påpeka jämväl denna form av skogsvårdsarbeten på de enskilda skogarna.

Jag vill i detta sammanhang också erinra om en annan sak. Jag vill påpeka den för att visa, att det rör sig även på detta område, även om det ännu inte blivit något praktiskt resultat. I en av mina grannsocknar håller de enskilda

bönderna just nu på med att bilda en sambruksförening för vården av skogarna. De söker skapa ett underlag som blir tillräckligt stort för att man skall kunna anställa en skogligt utbildad man, låt vara med lägre utbildning men dock med skogsvaktarkompetens. Man vill härigenom gemensamt höja skogsvården på fastigheterna.

Jag har velat nämna dessa ting, då jag tycker att de är värda ett omnämnande, när nu domänstyrelsen gång efter annan gör gällande, att skogsvården på de enskilda skogarna skulle vara i viss mån eftersatt. Jag tror inte att så är fallet.

Jag kommer då till det som jag inledningsvis sade att jag vill understryka. Jag vill här göra ett mycket kraftigt understrykande. I remissyttrandet och i viss mån även av utskottet föres ett resonemang efter sådana linjer, att de speciella skogsvårdsproblem, som har omnämnts i motionen, inte är någonting för Norrland särpräglade, utan problemen skulle vara allmängiltiga för landet i dess helhet. Jag hör inte till dem som brukar vilja mana fram motsättningar i onödan, och jag gör de inte heller nu, men jag tycker att det är nödvändigt att erinra om att det är en väsentlig skillnad mellan skogsbruket i Norrland och skogsbruket i Syd- och Mellansverige.

Det är framför allt en sak som är av värde att hålla i minnet, nämligen skogsbilvägarna. I Norrland med dess stora avstånd har vi stora skogsmarksområden, där det på grund av bristen på vägar är omöjligt att vidta kulturåtgärder. Det går i varje fall inte i våra dagar att få ut den fåtaliga arbetskraften till de mest avlägsna skogsområdena, och då blir följderna att dessa områden blir eftersatta. Vad jag nu sagt torde gälla oavsett om det är kronoparker, storskogsbruk eller bondeskogsbruk.

När det säges att det är ett problem, som inte bara gäller Norrland, bör man således hålla i minnet, att det är en viss åtskillnad, eftersom skogsbilvägsproblemet är så oändligt mycket mera besvärligt i de norrländska skogsområdena än

Om utredning av olika norrländska skogsproblem m. m.

i de sydligare belägna. Tar man också hänsyn till att det är en oändligt mycket större procent kalmarker i Norrland än i de sydligare delarna — för min del är jag i varje fall benägen att tro att så är fallet — framstår det som ännu mera behövt med ett ökat byggande av skogsbilvägar.

Vi får också hålla i minnet, att omloppstiden för den norrländska skogen är ojämförligt mycket längre än för skog i de sydligare belägna delarna. Det gör att det är angeläget att så snart som det över huvud taget är möjligt komma åt dessa försummade marker, vare sig det är rena kalmarker eller markerna har ett mer eller mindre skrämmande restbestånd.

Jag har, herr talman, som sagt inte för avsikt att på något sätt polemisera mot utskottet, vars utlåtande jag, såsom jag också nyss sade, bedömer såsom välvilligt, men jag har velat göra denna erinran om vad som händer inom det enskilda skogsbruket, eftersom jag tycker att domänstyrelsens redovisning ger en alltför ensidig bild. Jag har också velat understryka behovet av skogsbilvägar, och vi norrlänningar hoppas att medel till byggande av sådana vägar inom en nära tid skall ställas till förfogande.

Häri instämde herr *Andersson, Lars*, (bf).

Herr **TJÄLLGREN** (bf):

Herr talman! Ehuru den föregående talaren inte framställde något annat yrkande än utskottet, känner jag i alla fall ett behov att i anledning av hans anförande säga några ord.

Jag vill då erinra om att det i de av herr Pålsson m. fl. väckta motionerna har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en allsidig utredning av olika norrländska skogsproblem. Vidare föreligger det en motion av herr Staxäng, vari det yrkats, att Kungl. Maj:t ville uppdraga åt skogsstyrelsen att på grundval av hittills utförda utredningar skyndsamt uppgöra ett arbetsprogram till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland, främst med

sikte på det enskilda skogsbruket, så att frågan snarast kan föreläggas riksdagen.

Vad den sistnämnda motionen beträffar så vill jag säga, att denna uppgift väl tillhör skogsstyrelsen och bör ankomma på den utan att Kungl. Maj:t behöver särskilt skriva till styrelsen om saken. Detta har också utskottet sagt i sitt utlåtande.

I fråga om de övriga motionerna, har ju utskottet, som herr Pålsson nämnde, skrivit mycket välvilligt; jag höll nästan på att säga att utskottet hela vägen instämt i vad motionärerna sagt i fråga om både kläm och motivering. Att utskottet ändå inte ansett sig kunna tillstyrka motionerna, beror ju, som utskottet anför nedert på s. 18, på att det redan föranstallats om utredning om de flesta frågorna av intresse, och om ett ärende eller vissa ärenden redan är föremål för utredning på ett eller annat sätt, brukar ju inte riksdagen på nytt skriva om den saken.

Detta är den främsta orsaken till att utskottet inte velat tillstyrka motionen. Därtill kommer de skäl utskottet anför i slutet av sin motivering som jag tar mig friheten att citera. Utskottet säger: »Då det torde kunna förutsättas, att de i motionerna framförda synpunkterna jämte vad utskottet med anledning därav särskilt framhållit kommer att beaktas vid uppgörandet och genomförandet av skogliga arbetsprogram, anser utskottet något ytterligare initiativ från riksdagens sida i motionernas syfte icke för närvarande vara påkallat.»

Nu vände sig herr Pålsson särskilt mot ett yttrande av domänstyrelsen, som finns bifogat utskottets utlåtande, och riktade en del kritik mot detta yttrande. Jag har ingen anledning att gå in på den saken, utan herr Pålssons åsikt må stå för hans egen räkning. Det kan vara riktigt vad han uttalade, det vill jag inte göra någon invändning emot.

Till sist vill jag säga att jag för min personliga del till fullo ansluter mig till motionärernas uppfattning. Jag tror mig våga säga att den meningen omfattades av hela utskottet, i varje fall av utskot-

Interpellation ang. tjänstemans skyldighet att underkasta sig sinnesundersökning
m. m.

tets flertal. Av de skäl, som jag nu anfört, har utskottet emellertid inte ansett sig kunna tillstyrka motionerna.

Med dessa korta ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

—

Anmäldes och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 368, till Konungen med anledning av väckta motioner om åtgärder till stöd för fiskerinäringen inom Västerbottens, Västernorrlands, Gävleborgs och Uppsala län.

—

Anmäldes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 371, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statstjänstemännens sjuklöne- och sjukvårdsförmåner efter den allmänna sjukförsäkringens ikraftträdande m. m.

Skrivelseförslaget godkändes under förutsättning att utskottets hemställan i utlåtande nr 164 bifölles även av andra kammaren.

Interpellation ang. tjänstemans skyldighet att underkasta sig sinnesundersökning
m. m.

Herr OSVALD (fp) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Den 19 mars 1953 påtalade föreståndaren för riksmuseets paleobotaniska avdelning professor O. H. Selling inför justitiekanslersämbetet vissa förhållanden i hl. a. Kungl. vetenskapsakademiens förvaltningsutskotts handlingar angående ärenden. Som ett led i konfliktens fortsatta utveckling tillsatte akademien på förslag av samma förvaltningsutskott en fyramannakommitté, som skulle utreda vad utskottet kallade »förhållandena på avdelningen». Av akademiens skrivelse till

Konungen den 28 oktober 1953 framgår, att akademien därmed avsåg avdelningens forskningsresurser och arbetsförhållanden i allmänhet. Under det följande året framkom såväl inom som utom akademien åtskilliga uttryck av oro över utsikterna att på denna väg åstadkomma en opartisk utredning.

När kommittén den 14 maj i år framlade sitt utlåtande, befanns det, att den icke hade behandlat *avdelningens* arbetsförhållanden utan professor Sellings sätt att sköta sin tjänst. Ingen av kommittéledamöterna hade sedan rättstvistsens början haft personlig kontakt med Selling, och två av dem hade över huvud taget aldrig råkat honom. Kommittén föreslog, att professor Selling skulle underkastas sinnesundersökning enl. K. K. den 15 juli 1935 och att han för detta ändamål skulle meddelas ledighet såsom för sjukdom, d. v. s. med A-avdrag. Detta förslag — hemligstämplat till den 20 maj — blev den 26 maj akademiens beslut.

Kungl. kungörelsen den 15 juli 1935 angående skyldighet för tjänsteman tillhörande den civila statsförvaltningen att i vissa fall underkasta sig läkarundersökning m. m. föreskriver, att innan sinnesundersökning enligt densamma skall ske, måste *samtliga* följande förutsättningar föreligga:

1) att vederbörande skall vara »hos myndigheten anställd eller myndigheten underlydande»;

2) att vederbörande »icke på ett tillfredsställande sätt sköter sin tjänst; och

3) att det »synes sannolikt, att anledningen härtill är sjukdom, vanförhet, lyte eller nedsatt arbetsförmåga».

Det var, när akademiens beslut fattades, icke ådagalagt, att professor Selling »icke på ett tillfredsställande sätt sköter sin tjänst». Han hade icke inför den beslutande akademien beretts tillfälle att yttra sig över den anklagelse, varpå akademien grundade sitt beslut. Av riksmuseets instruktion § 38 mom. 1 framgår även, att när det gäller institutionsföreståndare, skall tjänstefel och tjänsteförsummelser bedömas av Svea hovrätt (»Beträdes avdelningsföreståndare med

Interpellation ang. tjänstemans skyldighet att underkasta sig sinnesundersökning m. m.

fel eller försummelse i tjänsten, sker åtal inför Svea hovrätt»). I hovrätten kan alltså en avdelningsföreståndare få sin sak prövad under betryggande former. Den åsyftade anklagelsen är dessutom så allvarlig, att den under alla omständigheter bör vara objektivt bevisad, innan den förenas med krav på sinnesundersökning.

I det aktuella fallet var författningens krav på sannolikhet för sjukdom, d. v. s. psykiska defekter, ej heller uppfyllt. Uttrycket »sannolikhet» i detta sammanhang torde nämligen innebära, att andra förklaringsgrunder icke finns. Genom förmedling av föredraganden i medicinalstyrelsens rättspsykiatriska nämnd hade professor Selling till ifrågavarande akademisammanskomst framlagt ett specialutlåtande, utfärdat dagen innan av styresmannen för Långbro sjukhus dr E. Goldkuhl, som intygade, att professor Selling icke visat »några tecken till pågående eller avlupen sinnessjukdom» och att han ej heller företedde »symptom på psykisk abnormitet eller annan rubbning av själsverksamheten» utan tvärtom var »i god psykisk och fysisk kondition». Dr Goldkuhl konkluderade därför, att »tillräckliga skäl att mot honom tillämpa bestämmelserna om skyldighet att underkasta sig sinnesundersökning icke föreligga».

Genom beslutet utpekades en psykiskt frisk människa av sin motpart i en rättstvist såsom varande i behov av sinnesundersökning, avstängdes från möjligheter att fortsätta sin forskning under lång tid och berövades även under lång tid en avsevärd del av sin lön, utan att det

ådagalagts, att han gjort sig skyldig till något fel eller någon försummelse i tjänsten. Andra åtgärder av hans motpart har bidragit till att beslutets skadeverkningar nu nått vitt skilda delar av världen.

Det synes vara ett för den personliga rättssäkerheten angeläget behov, att myndighets rätt att tillämpa bestämmelserna i K. K. den 15 juli 1935 blir klarlagda.

Under åberopande av vad som ovan anförts anhåller jag om första kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få framställa följande fråga:

Kan ämbets- eller tjänsteman vara skyldig att underkasta sig sinnesundersökning enligt § 1 i K. K. den 15 juli 1935, utan att det objektivt blivit styrkt, att han gjort sig skyldig till fel eller försummelse i tjänsten, och utan att de s. k. sannolikhetsskälen för att dylika fel eller försummelser beror på sjukdom (d. v. s. psykiska defekter) även ur lekmanasynpunkt är så påtagliga, att de utgör orsakssammanhang mellan missförhållande i tjänsten och sjukdom, och bör meddelande av tjänstledighet såsom för sjukdom ske, utan att dessa villkor är uppfyllda?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spørsmål finge framställas.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.12.

In fidem
G. H. Berggren.